

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Будівництво, архітектура та дизайн
(повне найменування факультету)

Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
(повне найменування кафедри)

Пояснювальна записка

до дипломного проєкту (роботи)

магістр

(ступінь вищої освіти)

на тему Дослідження фінансової стійкості суб'єкта господарювання
(повна тема)

Виконав: студент 2 курсу, групи БАД-412м

Спеціальності 076 «Підприємництво,

торгівля та біржова діяльність»
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма (спеціалізація)

Економіка підприємства

Павлов К.Д.

(прізвище та ініціали)

Керівник Севастьянов Р.В.

(прізвище та ініціали)

Рецензент Іванова М.І.

(прізвище та ініціали)

2023 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Факультет будівництва, архітектура та дизайн
Кафедра Будівництва, торгівлі та бізнесу для всіх
Ступінь вищої освіти магістр
Спеціальність 086 Будівництво та торгівля
(код і найменування)
Освітня програма (спеціалізація) Економіка підприємства
(назва освітньої програми (спеціалізації))

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри А.М. Шкоченко

« _____ » _____ 20 _____ року

ЗАВДАННЯ

НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЄКТ (РОБОТУ) СТУДЕНТА(КИ)

Шкоченко Дмитро Олександрович

(ПРИЗВИЩЕ, ім'я, по батькові)

1. Тема проєкту (роботи) Обґрунтування організаційно-технічного розвитку суб'єкта господарювання

керівник проєкту (роботи) _____

(науковий ступінь, вчене звання, ПРИЗВИЩЕ, ім'я, по батькові)

затверджені наказом закладу вищої освіти від « 28 » вересня 2023 року № 374

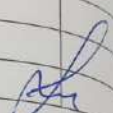
2. Строк подання студентом проєкту (роботи) 01 грудня 2023 року

3. Вихідні дані до проєкту (роботи) науково-методичні матеріали, нормативні акти, статистичні дані по підприємству ТОВ «Кова Пошта»

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Теоретичні основи організаційно-технічного розвитку суб'єкта господарювання, аналіз виробничо-господарської діяльності ТОВ «Кова Пошта», задачі підвищення організаційно-технічного розвитку ТОВ «Кова Пошта»

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень, кількість слайдів, плакатів)

6. Консультанти розділів проєкту (роботи)

Розділ	ПРИЗВИЩЕ, ініціали та посада консультанта	завдання видав	Підпис, дата
1-3	Себастьянов Р.В. х.е.н., доц.		
Керівник проєкту	Бодіо Н.А.		

7. Дата видачі завдання « 28 » вересня 2023 року.

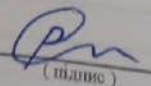
КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проєкту (роботи)	Срок виконання етапів проєкту (роботи)	Прим.
1.	Закріплення та узгодження завдання	28.09.2023	
2.	Вибір статистичних матеріалів	03.10.2023	
3.	Підготовка першого розділу	10.10.2023	
4.	Підготовка другого розділу	24.10.2023	
5.	Підготовка третього розділу	10.11.2023	
6.	Подання на кафедру та керівник проєкту	24.11.2023	

Студент(ка)

(підпис)Кирило Павлов
(ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Керівник проєкту (роботи)

(підпис)Родіон Себастьянов
(ім'я ПРИЗВИЩЕ)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до дипломної роботи: 102 сторінки, 7 рисунків, 22 таблиці, 31 джерело, 2 додатки.

Мета дослідження - є поглиблення теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій з ідентифікації загроз фінансовій стійкості підприємства та їх рейтингування задля оперативного вжиття заходів щодо їх нейтралізації.

Об'єкт дослідження - процес управління фінансовою стійкістю суб'єкта господарювання.

Предмет дослідження - теоретико-методологічні положення та практичні рекомендації з управління фінансовою стійкістю суб'єкта господарювання.

Методи дослідження: дослідження проводилося із застосуванням наступних методів наукового дослідження: описового, економічно-статистичного, розрахунково-аналітичного, логічного, порівняльного аналізу.

У першому розділі розглянуто економічну сутність фінансової стійкості. Визначено фактори впливу на фінансову стійкість підприємства. Зазначено механізм управління фінансовою стійкістю підприємства.

У другому розділі наведена загальна характеристика фінансово-господарської діяльності АТ ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО». Проведена оцінка фінансової стійкості підприємства, в тому числі аналіз механізму управління фінансовою стійкістю підприємства.

У третьому розділі дипломної роботи представлені вектори удосконалення управління фінансової стійкості підприємства, ідентифіковані загрози фінансової стійкості та розроблено систему бального оцінювання загроз фінансової стійкості.

Ключові слова: ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ, ФІНАНСОВИЙ СТАН, ЗАГРОЗИ ФІНАНСОВОМУ СТАНУ, УПРАВЛІННЯ ЗАГРОЗАМИ ФІНАНСОВІЙ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1. Економічна сутність управління фінансовою стійкістю	9
1.2. Фактори впливу та основні показники фінансової стійкості підприємства	21
1.3. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства	34
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА АТ ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО»	43
2.1. Характеристика фінансово-господарської діяльності АТ ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО»	43
2.2. Оцінка фінансової стійкості АТ ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО»	50
2.3. Оцінка механізму управління фінансовою стійкістю АТ ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО»	69
РОЗДІЛ 3. ВЕКТОРИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА АТ ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО»	78
3.1. Пропозиції щодо управління загрозами фінансової стійкості підприємства в інтерактивному режимі	78
3.2. Метод бальної оцінки загроз фінансовій стійкості АТ «ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО»	87
ВИСНОВКИ	94
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	96
Додаток А. Консолідований баланс ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО» за 2020 рік	99
Додаток Б. Консолідований баланс ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО» за 2018 рік	101

ВСТУП

Фінансова та економічна криза в Україні, яка зумовлена військовою агресією РФ, призвела до вражаючого збільшення кількості неплатоспроможних підприємств, що спровокувало потужний удар, який прийшовся як на рівень ефективності функціонування підприємств, так і на їх стійкість та платоспроможність.

На сьогоднішній день в умовах воєнного стану, ринкове середовище функціонування українських підприємств характеризується нестабільністю. Для ефективної діяльності підприємства, конкурентоспроможності продукції, ефективних форм господарювання і управління виробництвом, активізації підприємництва важливо вчасно виявити вплив негативних чинників та створити сприятливі умови конкурентного функціонування на ринку. Основним інструментом для вирішення вказаних задач є забезпечення фінансової стійкості підприємства.

Для реалізації поставлених задач важливу роль відіграє аналіз господарської діяльності підприємства, а саме дослідження та управління його фінансової стійкості. Завдяки вищезазначеному аналізу розробляються тактика та стратегія розвитку підприємства, створюються плани та формуються управлінські рішення, проводиться контроль за виконанням, виявляються резерви виробництва, здійснюється оцінка результатів діяльності підприємства.

Важливою умовою забезпечення фінансової стійкості є достатність фінансових ресурсів для поточної діяльності та розвитку.

В таких умовах постає питання важливості забезпечення фінансової стійкості суб'єкту господарювання, що є необхідною умовою задля продовження безперебійного діяльності суб'єктів господарювання, досягнення прибутковості, формування позитивного іміджу серед компаній-партнерів, створення можливостей залучення необхідних інвестицій, залучення компетентного персоналу, здатності динамічно розвиватися на

інноваційних основах. А відтак, питання управління загрозами та ризиками фінансовій стійкості підприємств навіть з роками не втрачають своєї актуальності та потребують на подальші дослідження.

Метою кваліфікаційної роботи є поглиблення теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій з ідентифікації загроз фінансовій стійкості підприємства та їх рейтингування задля оперативного вжиття заходів щодо їх нейтралізації.

Для досягнення поставленої мети в процесі дослідження були поставлені такі завдання:

- розглянути теоритичні аспекти з управління фінансовою стійкістю;
- встановити фактори впливу на фінансову стійкість суб'єкта господарювання;
- вивчити інструменти механізму управління фінансовою стійкістю;
- розглянути характеристику фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання;
- здійснити оцінювання фінансової стійкості суб'єкта господарювання;
- проаналізувати механізм управління фінансовою стійкістю суб'єкта господарювання;
- визначити вектори удосконалення управління фінансовою стійкістю суб'єкта господарювання;
- розробити практичні рекомендації з ідентифікації загроз фінансовій стійкості підприємства та їх рейтингування задля оперативного вжиття заходів щодо їх нейтралізації.

Об'єкт дослідження - процес управління фінансовою стійкістю суб'єкта господарювання.

Предмет дослідження - теоретико-методологічні положення та практичні рекомендації з управління фінансовою стійкістю суб'єкта господарювання.

Методи дослідження. Дослідження проводилося із застосуванням наступних методів наукового дослідження: описового, економічно-статистичного, розрахунково-аналітичного, логічного та порівняльного аналізу, метод бального та рейтингового оцінювання.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у визначенні, уточненні, теоретичному обґрунтуванні й практичному висвітленні питань, пов'язаних з управлінням фінансовою стійкістю суб'єктів господарювання. Основні результати проведеного дослідження, які становлять наукову новизну, характеризуються такими теоретичними і практичними положеннями:

модифіковано за стейкхолдер підходом методику оцінювання загроз та ризиків фінансовій стійкості підприємства, яка на відмінну від існуючих передбачає їх рейтингування задля оперативного вжиття заходів щодо їх нейтралізації;

розроблено бальну шкалу оцінювання загроз фінансовій стійкості підприємств, здійснено їх градацію та визначено порогові значення за кожним з рівнів, запровадження яких на практиці дозволить конкретизувати заходи з управління їх фінансово стійким розвитком як на оперативному, так і на тактичному та стратегічному рівнях.

Інформаційну базу проведеного дослідження склали інтегровані звіти компанії ДТЕК, фінансова та управлінська звітність компанії АТ ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО», праці зарубіжних, а також вітчизняних науковців з питань управління фінансовою стійкістю підприємств, нормативно-правові та законодавчі акти та інші наявні літературні джерела з цього питання.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що наукові розробки доведено до рівня методичних та практичних рекомендацій з управління фінансовою стійкістю суб'єкта господарювання, застосування яких дозволить конкретизувати заходи, спрямовані на забезпечення управління фінансово стійким розвитком суб'єкта господарювання на оперативному, тактичному і стратегічному рівнях.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку та списку використаних джерел. Кваліфікаційна робота містить 102 сторінки, 7 рисунків, 22 таблиць. Список використаних джерел включає 31 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність управління фінансової стійкості

Сучасна система управління підприємством (в тому числі процес управління фінансовими ресурсами) ґрунтується на проведенні діагностики його фінансово-господарської діяльності. Фінансово-господарська діяльність підприємства спрямована на забезпечення ефективного використання власних та залучених фінансових ресурсів, їх співвідношення, а також платоспроможності та фінансової стійкості.

На сьогоднішній день фінансова стійкість підприємства відіграє важливу роль в сучасній системі управління підприємством, оскільки в об'єктивності показників стійкості фінансового стану зацікавлені як інвестори і партнери – для оцінки перспектив співпраці, так і керівництво – для раціонального використання ресурсів та забезпечення безперервного функціонування підприємства в умовах невизначеності економічного середовища. Необхідно розуміти, що, насамперед, саме підприємство найбільше зацікавлене у стабільному фінансовому стані, оскільки реалізувати свої цілі воно може лише забезпечивши стабільні відносини з партнерами, оскільки ступінь його економічної привабливості для постачальників, акціонерів та банків залежить від стабільності фінансового стану.

Фінансова стійкість суб'єкта господарювання є однією з визначальних умов продуктивної роботи, розвитку та забезпечення високого рівня конкурентоспроможності підприємства. Фінансова стійкість суб'єкта господарювання характеризує ефективність виробничого, інвестиційного та фінансового розвитку, демонструє спроможність відповідати за своїми боргами та зобов'язаннями. [1, с. 37].

Фінансова стійкість суб'єкта господарювання визнається найважливішою характеристикою фінансового становища та фінансової рівноваги будь-якої економічної системи. [2, с. 191].

Про стійкий фінансовий стан підприємства свідчить її здатність вчасно погашати існуючі борги, зберігати платоспроможність у несприятливих умовах, нарощувати обсяги продажів і генерувати прибуток. Стійкий фінансовий стан може бути досягнутий лише за рахунок достатнього власного капіталу, ефективного використання активів, адекватної прибутковості з урахуванням операційних та фінансових ризиків, достатньої ліквідності, стабільного доходу та широкого спектру можливостей залучення позикових коштів. [3, с. 65].

Для забезпечення фінансової стійкості підприємство повинне мати гнучку структуру капіталу, вміти організувати його рух таким чином, щоб забезпечити постійне перевищення доходів над витратами з метою збереження платоспроможності, а також створення умов для самовідтворювання [4, с. 90].

Фінансове становище підприємства та його стійкість насамперед залежать від результатів виробничої, фінансової та комерційної діяльності. У разі успішного виконання виробничого та фінансового планів позитивно позначається на фінансовому становищі підприємства.

І навпаки, якщо виробничі та збутові показники не виконуються, це призводить до збільшення собівартості продукції та зниження виторгу і прибутку, що в свою чергу погіршує фінансове становище підприємства зокрема її платоспроможність. Стабільне фінансове становище це не справа випадку, а насамперед результату вмілого й ефективного управління всіма факторами, що впливають на результати господарської діяльності підприємства [4, с.90].

Поняття «фінансова стійкість» розглядається в нинішніх фінансових літературних джерелах багатьма науковцями, але на сьогодні відсутній

єдиний погляд на сутність категорії визначення, проведений аналіз науково-методичних джерел свідчить про розбіжність у трактуванні цього поняття.

Більшість науковців характеризують поняття «фінансової стійкості» як стан підприємства, за яким формується оптимальна структура капіталу, при якій обсяг його власних коштів достатній для погашення зобов'язань та підприємство має у своєму розпорядку достатньо можливостей для розширення власної діяльності, зберігаючи при цьому стійкий фінансовий стан у несталому економічному середовищі.

В економічній літературі існують різні підходи щодо визначення самого поняття фінансової стійкості та його трактування.

З метою розкриття змісту та сутності поняття «фінансова стійкість» в таблиці 1.1 згруповано основні поняття та визначення до його трактування.

Таблиця 1.1

Основні підходи до трактування поняття «фінансова стійкість»

Автори	Визначення
1	2
Савицька Г.В.	здатність підприємства функціонувати та розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів та пасивів у мінливому внутрішньому та зовнішньому середовищі, яка гарантує його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість у межах допустимого рівня ризику» [5, с.619].
Мамонтова Н.А.	стан підприємства, за якого забезпечується стабільна фінансова діяльність, постійне перевищення доходів над витратами, вільний обіг грошових коштів, ефективне управління фінансовими ресурсами, безперервний процес виробництва і реалізації продукції, розширення й оновлення виробництва [6, с. 315].
Притуляк Н.М.	одна з комплексних характеристик фінансового стану, яка акумулює результати управління фінансовими ресурсами і тим самим визначає можливості підприємства в

Продовження табл. 1.1

1	2
	забезпеченні стійких темпів його економічного розвитку на основі стабільного зростання прибутку і капіталу [7, с. 30].
Кремень В.М.	здатність підприємства фінансувати власну діяльність за допомогою власних коштів а також функціонувати, розвиватися та підтримувати баланс між активами та пасивами в умовах мінливого внутрішнього та зовнішнього середовища [8, с. 100].
Крамаренко Г.О. Чорна О.Є.	платоспроможність в часі з дотриманням умови фінансової рівноваги між власними і позиковими коштами [9, с. 93].
Тютюнник Ю.М.	спроможність підприємства працювати в нестабільному економічному середовищі, при цьому зберігати баланс між показниками активів та пасивів, що дає гарантію його платоспроможності та інвестиційної привабливості у довгостроковій перспективі [10, с. 351].
Базилінська О.Я.	оптимальна структура активів, оптимальний баланс між власними та позиковими коштами, оптимальне співвідношенням активів та джерел їх фінансування, що залежить від ефективного управління фінансовими ресурсами [11, с. 107].

На основі дослідження представлених визначень, які наведені в таблиці 1.1, а також узагальнюючи представлені в економічній літературі поняття фінансової стійкості, можна сформулювати та узагальнити наступне визначення:

Фінансова стійкість - це стан фінансових ресурсів підприємства, який забезпечує безперервність виробництва та реалізації продукції, можливість фінансування витрат на розвиток підприємства, платоспроможність та конкурентоспроможність при збереженні задовільної структури капіталу та

динамічної фінансової рівноваги активів і пасивів в умовах нестабільності ринку та мінливості зовнішнього середовища, а також є комплексною характеристикою фінансового стану підприємства, що дозволяє проаналізувати ефективність використання капіталу підприємства.

Враховуючи вищезазначене, визначимо основні сутнісні характеристики фінансової стійкості:

- перебувають під впливом зовнішніх та внутрішніх чинників;
- оцінка та аналіз ґрунтуються на даних бухгалтерського обліку;
- вимірюється сукупністю показників, що характеризують стан майна власності підприємства, джерела формування та ефективність використання;
- якісно характеризує фінансову діяльність підприємства; залежить від результатів виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності підприємства;
- оцінка та аналіз є не самоціллю, а основою для прийняття ефективних стратегічних бізнес-рішень та методологічною базою для визначення безпечного рівня фінансової безпеки підприємства.

Фінансова стійкість як чинник економічної безпеки – це певний стан рахунків підприємства, що гарантує його постійну платоспроможність. Дійсно, в результаті здійснення будь-якої фінансово-господарської діяльності фінансовий стан може залишатися незмінним або поліпшитися або погіршитися.

Потік фінансово-господарських операцій, що здійснюються щодня, є хіба що «порушником» певного стану фінансової стійкості, причиною переходу з одного типу стійкості до іншого. Знання граничних меж змін джерел коштів на покриття, вкладень капіталу основних фондів або виробничі витрати дозволяють генерувати такі потоки фінансово-господарських операцій, які ведуть до поліпшення фінансового стану підприємства міста і підвищення його стійкості.

Під час дослідження поняття фінансової стійкості виділяється поняття «платоспроможність», яке не ототожнюється з попередніми.

Платоспроможність - це невід'ємний компонент фінансової стійкості. Стабільність та стійкість фінансового стану залежить від результатів виробничої, фінансової, комерційної та інвестиційної діяльності підприємства.

Стійкість фінансового стану підприємства визначається співвідношенням величин власних та позикових джерел формування запасів та вартості самих запасів.

Забезпеченість запасів та витрат джерелами формування, а також ефективне використання фінансових ресурсів є суттєвою характеристикою фінансової стійкості, тоді як платоспроможність є її зовнішнім проявом. У той самий час ступінь забезпеченості запасів і витрат є причина тієї чи іншої ступеня платоспроможності, розрахунок якої виробляється конкретну дату. Враховуючи це, можна зробити висновок, що формою прояву фінансової стійкості може бути платоспроможність.

В економічній літературі не вітчизняних країн, у роботах авторів, котрі займаються постійним аналізом ліквідності балансу було встановлено, що метою аналізу ліквідності є винесення суджень про платоспроможність підприємства. І тут платоспроможним буде вважається підприємство, яке своєчасно здатне погашувати свої зобов'язання. Тут поняття платоспроможності охоплює як абсолютну чи короткострокову, і довгострокову платоспроможність.

Інші зарубіжні автори, на питання про платоспроможність дають відповідь орієнтуючись на «правила мінімальної фінансової рівноваги», тобто платоспроможним вважається підприємство, яке має у наявності достатньо власних джерел формування оборотних коштів. В економічній вітчизняній літературі також є різні точки зору щодо змісту платоспроможності.

Платоспроможність розраховується за даними балансу, виходячи з показників ліквідності оборотних активів, тобто часу, який необхідно для перетворення їх у грошові кошти.

Отже, платоспроможність, характеризуючи ступінь ліквідності оборотних активів, свідчить, передусім, про фінансові можливості підприємства повністю розплатитися за своїми зобов'язаннями у міру настання строку погашення боргу.

Для більш детального визначення впливу на фінансову стійкість можливо розглянути інші види стійкості підприємства, які тісно пов'язані між собою та наведені в таблиці 1.2

Таблиця 1.2

Класифікація видів фінансової стійкості підприємств

Фінансова стійкість як стабільне перевищення доходів над витратами, що забезпечує постійну платоспроможність підприємства	Види стійкості	Характеристика
	1	2
	Внутрішня	Вбезпечує розширене відтворення на підприємстві, яке досягається позитивною динамікою основних економічних і фінансових показників.
	Зовнішня	Визначається стабільністю економічного середовища в рамках яких діє підприємство та досягається належною системою управління в масштабах країни.
	Поточна	Забезпечується завдяки дотримання балансу між ресурсами, що отримуються підприємством та ресурсами, що споживаються, враховуючи циклічність попиту.
	Довгострокова	Спрямована на досягнення довгострокових цілей в умовах ризику і невизначеності та забезпечується відповідністю темпів розвитку підприємства і темпів розвитку ринку.
	Економічна	Забезпечується завдяки наявній рентабельній виробничо-збутової діяльності при постійному та безперервному вдосконаленні, адаптуючись до постійних змін.

Продовження таблиці 1.2

1	2
Організаційна	Характеризується рівнем організації виробництва, управління персоналом,
Маркетингова	Виглядає як сукупність маркетингових стратегій, цілями якої є отримання інформації стосовно попиту на продукцію, ефективності рекламної кампанії, а також реагування на маркетингові ризику.
Екологічна	Реалізація екологічних задач, що дозволяє зменшити фінансові витрати підприємства.
Ресурсна	Спрямована на забезпе-чення економії ресурсного потенціалу, його збере-ження і ефективно використання, тобто підви-щення результативності діяльності.
Інноваційна	Дозволяє ефективно функціонувати в умовах конкурентної боротьби, виконувати фінансові зобов'язання.
Зовнішньоекономічна	Експортно-імпортна діяльність сприяє розширенню ринків збуту продукції, оновленню основних фондів, що в цілому призводить до зростання надходжень.
Загальна	Визначається як співвідношення коштів, які надходять над коштами які витрачаються. Характеризує платоспроможність підприємства.

Таким чином, вищезазначені види стійкості, а також безпосередньо фінансова стійкість у контексті забезпечення ефективної діяльності підприємства в рамках стратегічного масштабу повинні стати об'єктами постійного моніторингу з боку керівництва підприємства.

Управління фінансовою стійкістю підприємства це сукупність скоординованих та спрямованих заходів щодо розробки та впровадження управлінських рішень, які пов'язані із забезпеченням такого стану фінансових ресурсів та активів, їх формування і розподілу, які б дозволили підприємству розвиватися, збільшувати прибуток та капітал при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності, а також підтримання його фінансової рівноваги.

В сьогоденних умовах економічної нестабільності, головною метою управління фінансовою стійкістю на вітчизняних підприємствах є досягнення ними задовільного фінансового стану та мінімізації розмірів зниження їх ринкової вартості (зважаючи на значний вплив різноманітних зовнішніх і внутрішніх чинників).

Управління фінансовою стійкістю має на меті вирішення наступних завдань:

- визначення ступеня фінансової стійкості підприємства з урахуванням прийнятої методики розрахунку;
- виявлення причин (недоліків у фінансово-господарській діяльності підприємства, нераціональних співвідношень у структурі балансу), що призводять до неоптимального ступеня фінансової стійкості;
- елімінація неплатоспроможності суб'єкту господарювання.

У ряді випадків реалізація лише цього завдання дозволяє уникнути більшого поглиблення фінансової кризи, а також дає можливість отримати необхідний резерв часу для реалізації інших заходів що стосуються забезпечення фінансової стабільності:

- Зменшення наслідків кризових явищ на підприємстві.

Цього можна досягти шляхом закріплення позитивних результатів виходу підприємства з фінансової кризи та стабілізації якісної структурної трансформації господарської діяльності з урахуванням довгострокової перспективи.

Ефективність заходів щодо подолання негативних наслідків кризових явищ оцінюється за критерієм мінімізації втрат ринкової вартості підприємства у порівнянні з докризовим її рівнем [12, с. 8].

В системі управління фінансовою стійкістю підприємства, виділяють керуючу підсистему, яка являє собою суб'єкт управління та керовану підсистему – об'єкт управління. Така система управління фінансовою стійкістю наведена на рисунку 1.1

Рисунок 1.1 - Система управління фінансовою стійкістю підприємства (розроблено на основі [13, с. 5-10]).

Основними напрямками управління фінансовою стійкістю підприємства на вході є:

- оцінювання фінансових запасів;

- оцінювання доступних фінансових ресурсів; оцінка умов залучення та величини фінансових ресурсів;

- оцінювання трансформації у фактори виробництва фінансових запасів.

Основними напрямками управління фінансовою стійкістю на виході є:

- оцінювання ефективного розподілу доходів згідно з стратегічними планами та очікуваннями;

- оцінювання трансформації факторів виробництва у витрати та її ефективності;

- визначення факторів успіху, а також основних проблем при забезпеченні фінансової стійкості;

- оцінювання ключових фінансових показників за результатами діяльності підприємства.

Отже, процес управління фінансовою стійкістю підприємства, складається з трьох основних етапів:

1. Підготовчий етап – передбачає обґрунтування цілей управління фінансовою стабільністю, визначення його місії та аналіз факторів внутрішнього і зовнішнього середовища, що впливають на фінансову стабільність. На цьому етапі визначаються прийнятні методи та принципи управління фінансовою стабільністю.

2. Аналітичний етап – забезпечує підбір даних та пошук необхідної інформації задля реалізації обраних сценаріїв забезпечення фінансової стійкості, моніторинг параметрів фінансової стійкості, розрахунок показників та з метою їх подальшого аналізу, а також порівняння отриманих показників з еталонними та виявлення відхилень.

3. Етап прийняття та реалізації рішень – забезпечує вибір одного зі сценаріїв дій (реалістичний, оптимістичний або песимістичний), щоб проаналізувати відхилення, прийняти подальші рішення та реалізувати їх. Якщо в процесі аналізу було виявлено, що зазначені показники відповідають нормативам, то вибирається «оптимістичний сценарій» і виконується

продовження моніторингу. Якщо в процесі аналізу виявлено, що показники відповідають «реалістичному сценарію», то впроваджуються профілактичні заходи, якщо показники відповідають песимістичному сценарію, в такому випадку впроваджуються заплановані антикризові заходи.

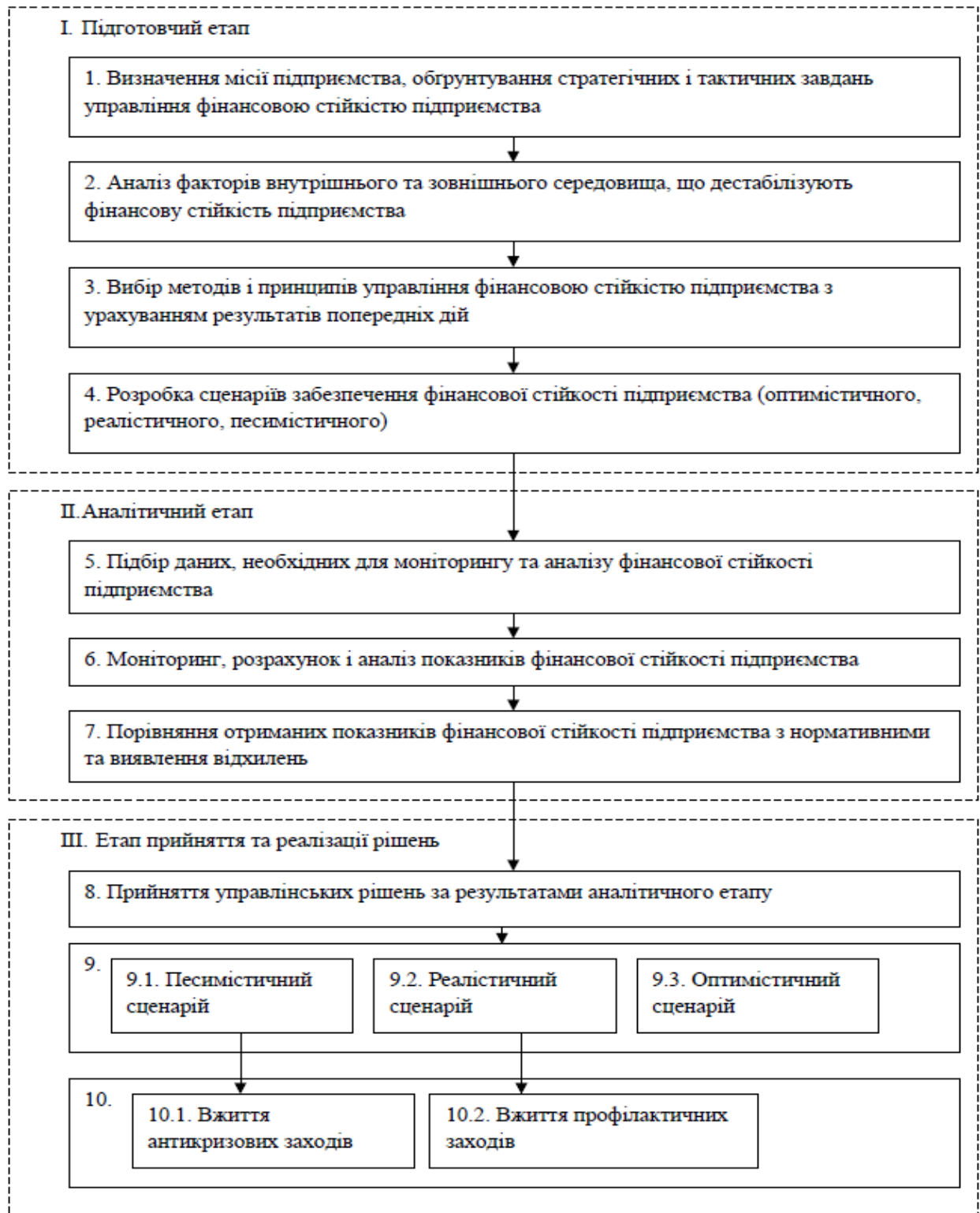

Рисунок 1.2 – Процес управління фінансовою стійкістю

Отже, фінансова стійкість являє собою одну з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства, яка формується в процесі його фінансово-інвестиційної та виробничої діяльності.

Фінансова стійкість досягається лише за умови виконання конкретних заходів, які націлені на ефективне формування, та використання фінансових ресурсів, з одночасним збереженням платоспроможності, яка є зовнішнім проявом стійкості підприємства.

Досягнення необхідного рівня фінансової стійкості вимагає наявності ефективного внутрішнього механізму управління фінансовою стійкістю підприємства. Цей механізм являє собою інтегровану систему рівнів, систем підтримки, методів та інструментів прийняття та реалізації рішень, спрямованих на досягнення та підтримку оптимального рівня фінансової стійкості підприємства з точки зору керівництва та працівників, відповідальних за фінанси.

Саме тому, на кожному підприємстві має бути сформована політика управління фінансовою стійкістю, вибрано комплекс заходів, які необхідно виконати для підвищення рівня фінансової стійкості та забезпечення ефективної фінансово-господарської діяльності.

1.2. Фактори впливу та основні показники фінансової стійкості підприємства

В умовах трансформації системи економічних відносин відбуваються докорінні зміни діяльності підприємств, і згідно з цілями реформування вони повинні призвести до створення суб'єктів господарювання, які зобов'язані забезпечувати реальну фінансову стабільність. Для цього підприємствам слід вміти реагувати на обмеження, створювані системою економічних відносин та «виробити імунітет» до впливу зовнішніх та внутрішніх факторів, що порушують діяльність підприємств. Таким чином, фінансова діяльність будь-

якого підприємства є комплексом взаємопов'язаних процесів, що залежать від численних та різноманітних факторів.

На фінансову стійкість підприємства мають великий вплив фактори, які поділяються на зовнішні і внутрішні.

Під час вивчення зовнішніх чинників, формують фінансову стійкість організації, можна назвати такі основні характеристики:

- тісний взаємозв'язок зовнішніх факторів з внутрішніми та між собою;
- складність зовнішніх факторів, утрудненість або відсутність їх кількісного вираження;
- невизначеність, що є функцією кількості і впевненості в інформації, яку має підприємство з приводу конкретного фактора, тому чим невизначене зовнішнє оточення, тим значно складніше виявити, якою мірою і до яких наслідків призведе той чи інший зовнішній фактор.

Внутрішні фактори безпосередньо залежать від організації роботи самого підприємства. Зміна зовнішніх факторів майже не підвладна волі підприємства.

Цим розподілом і слід керуватися, моделюючи виробничо-господарську діяльність та намагаючись керувати фінансовою стійкістю, здійснюючи комплексний пошук резервної з метою підвищення ефективності виробництва.

Фактори які впливають на фінансову стійкість підприємства наведені на рисунку 1.3.

На підставі розглянутого вище зазначимо, що на фінансову стійкість підприємства мають великий вплив чинники, які можна розділити на зовнішні та внутрішні. Внутрішні безпосередньо залежить від організації роботи самого підприємства; зміна зовнішніх майже чи зовсім не підвладна волі підприємства. Цим розподілом і слід керуватися, моделюючи виробничо-господарську діяльність та намагаючись керувати фінансовою стійкістю, здійснюючи пошук резервної з метою покращення ефективності виробництва.

Рисунок 1.3 - Фактори які впливають на фінансову стійкість підприємства

Підкреслимо, що зовнішні – це всі ті чинники, які за межами організації та можуть на неї впливати. Зовнішнє середовище, в якому доводиться працювати підприємству, знаходиться в постійному русі схильного до змін. Здатність підприємства реагувати та подужувати ці зміни докільля і є однією з найважливіших складових її успіху.

Здатність організації реагувати і справлятися з цими змінами зовнішнього середовища є однією з найбільш важливих складових її успіху.

В свою чергу фактори зовнішнього середовища поділяються на чотири великі групи та зображені на рисунку 1.4.

Розглянемо вищезазначені фактори докладніше:

- політичні та правові фактори. Різні фактори законодавчого та державного характеру можуть впливати на рівень існуючих можливостей та загроз у діяльності підприємства: зміни у податковому законодавстві; розстановка політичних сил; відносини між урядом та діловими колами;

патентне законодавство; законодавство про охорону довкілля; урядові витрати; антимонопольне законодавство; кредитно-грошова політика; державне врегулювання; вибори; політична обстановка в іноземних державах; розміри державних бюджетів; відносини уряду із іноземними державами;

Рисунок 1.4 – Зовнішні фактори, що мають вплив на фінансову стійкість.

- економічні фактори. На здатність підприємства залишатися прибутковим безпосередній вплив має загальне здоров'я та благополуччя економіки, стадії розвитку економічного циклу. Макроекономічні умови часто визначають, якою мірою організація може досягти своїх економічних цілей. Погані економічні умови можуть знизити попит на товари та послуги компанії, тоді як сприятливі умови можуть забезпечити необхідні передумови для зростання. Аналізуючи зовнішнє середовище конкретної організації, необхідно оцінити низку економічних показників. До них відносяться процентні ставки, обмінні курси, темпи економічного зростання та рівень інфляції;

- соціальні та культурні фактори. Ці фактори формують наше життя, споживання та надають значний вплив практично на всі підприємства. Нові тенденції створюють тип споживача і, відповідно, викликають потребу в інших товарах та послугах, визначаючи нові стратегії підприємства;

- технологічні фактори. Револьюційні технологічні зміни та відкриття останніх десятиліть, наприклад, виробництво за допомогою роботів,

проникнення у повсякденне життя людини комп'ютерів, нові види зв'язку, транспорту, зброї та багато іншого, становлять великі можливості та серйозні загрози, вплив яких менеджери повинні усвідомлювати та оцінювати.

Особливе значення для фінансової стійкості підприємства має рівень, динаміка і коливання платоспроможного попиту на його продукцію (послуги), тому що платоспроможний попит зумовлює стабільність отримання виручки. У свою чергу платоспроможний попит залежить від стану економіки рівня доходу споживачів - фізичних та юридичних осіб та ціни на продукцію підприємства.

Фаза ділового циклу в економіці країни має значний вплив на фінансову стабільність. Під час кризи темпи продажів відстають від темпів виробництва.

Зменшуються інвестиції у товарні запаси, що зумовлює скорочення збуту. Зменшуються доходи суб'єктів економічної діяльності, зменшуються і розмір їхніх прибутків. Усе це призводить до зниження ліквідності підприємства та його платоспроможності. Слід зауважити, що під час кризи збільшується кількість банкрутств.

Окрім того, серйозними макроекономічними факторами фінансової стійкості є ступінь розвитку фінансового ринку, податкова та кредитна політика, страхової справи та зовнішньоекономічних зв'язків.

На сьогоднішній день одним із найбільш масштабних несприятливих зовнішніх факторів, що дестабілізують фінансове становище підприємств в Україні є інфляція.

Окрім, зовнішніх факторів на фінансову стійкість підприємств впливає також і ряд внутрішніх факторів, серед яких:

- галузева приналежність організації;
- склад та структура продукції, що випускається (послуг);
- розмір статутного капіталу організації;
- величина та структура витрат виробництва, їх динаміка у порівнянні з грошовими доходами підприємства;

- стан майна та фінансових коштів, включаючи запаси та резерви, їх структура та склад (рис.1.5).

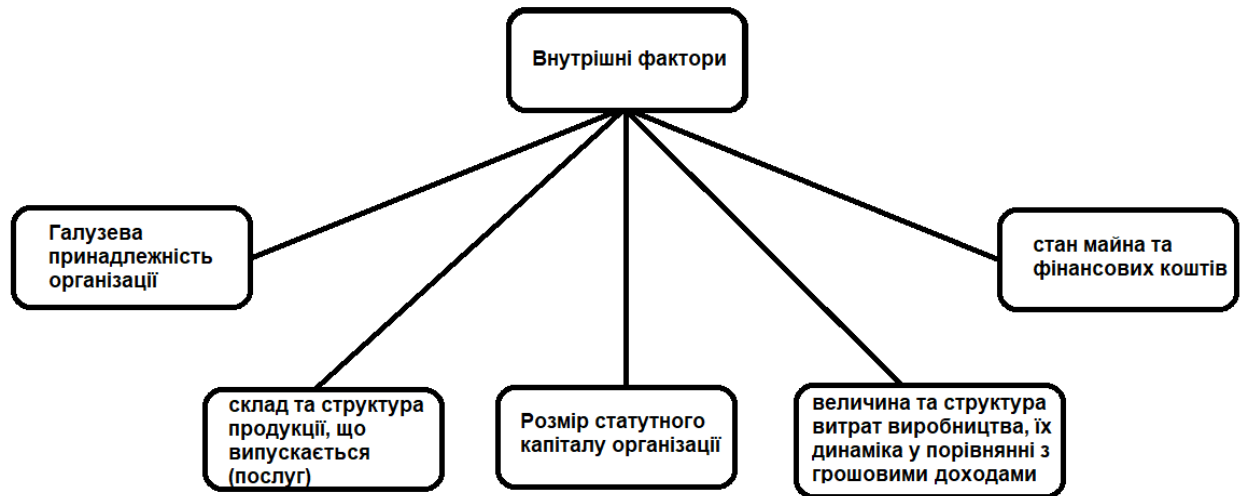

Рисунок 1.5 – Внутрішні фактори, що впливають на фінансову стійкість

Ступінь їх сукупного впливу фінансову стійкість підприємства залежить від співвідношення вище перелічених чинників, а й від стадії виробничого циклу, де нині перебуває організація, від компетенції та професіоналізму її менеджерів.

Практика показує, що значна кількість невдач підприємства може бути пов'язано саме з недосвідченістю та/або некомпетентністю менеджерів, з їх нездатністю брати до уваги та вчасно реагувати на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища.

Суттєвим фактором фінансової стійкості підприємства, який пов'язаний з типами виробленої продукції (надання послуг) та технологією виробництва, є оптимальний склад та структура коштів підприємства, а також визначення стратегії управління ними.

Іншим важливим фактором фінансової стійкості є склад і структура фінансових ресурсів, а також правильний вибір тактики і стратегії управління ними. Чим більше фінансових ресурсів (головним чином, прибутку) має організація, тим більш захищеною вона є на ринку. При цьому важлива не тільки загальна сума прибутку, а й структура її розподілу, і власне частка,

спрямована в розвитку виробництва. Тому оцінка політики розподілу та використання прибутку виступає на перший план при аналізі фінансової стійкості підприємства.

Деталізований аналіз в динаміці фінансової стійкості і стабільності підприємств за сукупністю показників уможливить всебічну оцінку стану і тенденцій зміни фінансової стійкості підприємства будь-якої сфери діяльності, форми власності та визначення наявних потенційних можливостей (резервів) підвищення фінансової стійкості та стабільності.

Результати аналізу фінансової стійкості можуть бути корисними як для зовнішніх користувачів (банків, кредиторів, ділових партнерів) так і для внутрішніх (власників підприємства, керівництва), оскільки саме оцінювання фінансової стійкості надає можливість визначити фінансову спроможність підприємства в майбутньому.

Аналіз фінансової стійкості підприємства можна розподілити на два етапи:

1. Оцінювання фінансової стійкості:
 - розрахунок відносних показників;
 - розрахунок абсолютних показників;
2. Оцінювання запасу фінансової стійкості:
 - аналіз критичного обсягу реалізації, зони безпеки;
 - розрахунок операційного та фінансового левериджу.

Абсолютними показниками фінансової стійкості є показники, що характеризують міру забезпеченості запасів джерелами їхнього фінансування. Співвідношення окремих запасів та джерел їх фінансування дає можливість охарактеризувати тип фінансової стійкості [14, с. 457].

Для характеристики наявності джерел фінансування запасів виділяють три основних абсолютних показники фінансової стійкості:

- Наявність власних коштів (В);
- Наявність робочого капіталу (власних, довгострокових коштів) (ВД);
- Наявність загальних коштів (ЗК).

Характеристики та формули розрахунків абсолютних показників фінансової стійкості наведені в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Абсолютні показники фінансової стійкості

№ п/п	Назва показника	Формула для розрахунку	Характеристика
1	Наявність власних коштів (В)	$V = \text{ф.№ 1 } p.1495 + p.1520 + p.1525 - p.1095$	Визначається як різниця між власним капіталом та необоротними активами підприємства
2	Наявність власних та довгострокових коштів (робочий капітал) (ВД)	$ВД = \text{ф.№ 1 } p.1495 + p.1520 + p.1500 + p.1510 + p.1515 + p.1665 - p.1095$	Визначається збільшенням показника наявності власних коштів на суму довгострокових зобов'язань
3	Наявність загальних коштів (ЗК)	$ЗК = \text{ф.№ 1 } p.1495 + p.1520 + p.1500 + p.1510 + p.1515 + p.1665 + p.1600 - p.1095$	Визначається збільшенням показника наявності власних та довгострокових коштів на суму короткострокових кредитів банків

Відповідно до показника забезпечення запасів і витрат власними та позиченими коштами, а також для характеристики фінансового стану на підприємстві розглядають чотири типи фінансової стійкості:

1) **абсолютна фінансова стійкість** (трапляється на практиці дуже нечасто) – коли власні оборотні кошти покривають запаси і витрати, а тому підприємство не залежить від банківських кредитів, має абсолютну ліквідність і забезпечує поточну та перспективну платоспроможність ($S = \{1; 1; 1\}$).

При цьому власний капітал оборотних активів визначається як різниця між сумою власного капіталу та прирівняних до нього джерел коштів і вартістю основних засобів та інших необоротних активів на балансі підприємства. Дослідники вважають, що такий тип фінансової стійкості навряд чи можна розглядати як ідеальну ситуацію на підприємстві, оскільки

це означає, що керівництво підприємства не використовує зовнішніх джерел фінансування для основної діяльності [14, с. 458].

2) **нормальна фінансова стійкість** – це коли запаси і витрати покриваються сумою власних оборотних коштів та довгостроковими позиковими джерелами (сума власних оборотних коштів і довгострокових зобов'язань складає функціонуючий капітал – ФК).

При цьому, підприємство має нормальну ліквідність і платоспроможність, а також достатньо рентабельною є його операційна діяльність ($S = \{0; 1; 1\}$).

У таких випадках підприємство фінансує свої запаси, використовуючи довгострокове боргове фінансування на додаток до власних коштів.

Такий тип фінансування запасів є «нормальним» з точки зору фінансового менеджменту. Нормальна фінансова стабільність є найбільш бажаною ситуацією для бізнесу.

3) **нестійкий фінансовий стан** – це результат діяльності, за якого запаси та витрати фінансуються за рахунок власного оборотного капіталу, довгострокового позикового фінансування та короткострокової заборгованості, тобто всіх основних джерел формування запасів та витрат, при недостатній ліквідності, періодичній неплатоспроможності та повільній оборотності додаткових джерел фінансування.

Однак, при цьому є можливість відновлення платоспроможності.

Сума функціонуючого капіталу і короткострокових кредитів та позик складає загальну величину основних джерел формування запасів – ЗВ ($S = \{0; 0; 1\}$).

Фінансова нестійкість вважається допустимою, якщо величина залучених для фінансування запасів короткострокових кредитів та запозичених коштів не перевищує сумарної вартості сировини, матеріалів та готової продукції.

4) **кризовий фінансовий стан** – коли запаси й витрати не забезпечуються джерелами їх формування і підприємство перебуває на межі банкрутства.

Підприємство перебуває на межі банкрутства, адже не може покрити свої наявні борги та прострочену дебіторську заборгованість готівкою, короткостроковими цінними паперами або наприклад дебіторською заборгованістю.

Відновлення платоспроможності без санації є майже неможливим ($S = \{0; 0; 0\}$).

Для більшої зручності, показники за типами фінансової стійкості та результати розрахунків наведені в зведеній таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Зведена таблиця показників за типами фінансової стійкості

Показник	Тип фінансової стійкості			
	Абсолютна стійкість	Нормальна стійкість	Критична стійкість	Кризова стійкість
$\Phi^c = \text{ВОК} - 3$	$\Phi^c \geq 0$	$\Phi^c < 0$	$\Phi^c < 0$	$\Phi^c < 0$
$\Phi^T = \text{ФК} - 3$	$\Phi^T \geq 0$	$\Phi^T \geq 0$	$\Phi^T < 0$	$\Phi^T < 0$
$\Phi^o = \text{ДФ} - 3$	$\Phi^o \geq 0$	$\Phi^o \geq 0$	$\Phi^o \geq 0$	$\Phi^o < 0$
$S(\Phi)$	$\{1; 1; 1\}$	$\{0; 1; 1\}$	$\{0; 0; 1\}$	$\{0; 0; 0\}$

Після проведення аналізу абсолютних показників розраховують відносні показники (коефіцієнти), завдяки чому є можливість побачити структуру капіталу та співвідношення коштів за різними джерелами.

До основних відносних показників (коефіцієнтів) фінансової стійкості відносять показники, що розраховуються за даними форми № 1 "Баланс" річного звіту:

1) Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності) – це відношення загальної суми власного капіталу до підсумку балансу. Чим більше значення коефіцієнта, тим менша залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Цей показник характеризує частку власності підприємства в загальній сумі коштів, інвестованих у його діяльність (концентрації власного

капіталу). Оптимальний рівень коефіцієнта, що забезпечує фінансову стійкість і незалежність підприємства від кредиторів $\epsilon \geq 0,5$.

2) Коефіцієнт фінансової стійкості – визначається відношенням власного капіталу до позикового. Зростання цього показника свідчить про збільшення незалежності компанії від кредиторів, тобто про її фінансову стабільність.

Оптимальний рівень коефіцієнта < 1 .

3) Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами – це відношення чистого оборотного капіталу до поточних активів підприємства. Величина чистого оборотного капіталу відображає частину поточних активів підприємства, яка може бути профінансована в тому числі за рахунок власних коштів.

Оптимальний рівень коефіцієнта $> 0,1$ (що говорить про здатність підприємства фінансувати оборотні активи за рахунок власних коштів).

4) Коефіцієнт маневреності власного капіталу – це відношення суми власного капіталу і довгострокових зобов'язань за мінусом необоротних активів до суми власного капіталу. Цей показник показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто яку вкладено в оборотні кошти, а яку капіталізовано.

Оптимальний рівень коефіцієнта $> 0,1$.

5) Коефіцієнт фінансового левериджу відображає структуру капіталу підприємства, а також, певною мірою, ризик структури капіталу. Коефіцієнт фінансового левериджу вважається задовільним, якщо його значення не перевищує 1, незалежно від галузі позичальника. Світова практика кредитування також допускає, що цей показник може бути вищим.

На розмір відносних показників (коефіцієнтів) фінансової стійкості може впливати декілька факторів, наприклад: галузева приналежність підприємства, політика кредитування, структура пасиву, репутація підприємства тощо. Для характеристики значень даних коефіцієнтів потрібно зіставляти їх у часі за групами споріднених підприємств [14, с.459].

Але для підприємств будь-яких типів виконують таке правило: кредитори віддають перевагу підприємствам з високою часткою власного капіталу, а власники підприємства віддають перевагу розумному зростанню в динаміці частки позикових коштів.

У ринковій економіці одним з найважливіших показників фінансової стійкості (стану) підприємства є ліквідність.

Під ліквідністю розуміють спроможність підприємства перетворювати свої активи на гроші без втрат їх ринкової вартості для покриття всіх необхідних платежів у міру настання їх строків та швидкість здійснення цього перетворення.

Показники ліквідності застосовуються для оцінки можливостей підприємства виконати свої короткострокові зобов'язання.

Показники ліквідності не тільки показують платоспроможність компанії на певну дату, але й є корисними в надзвичайних ситуаціях. Ліквідність компанії можна швидко визначити за допомогою коефіцієнтів ліквідності.

Основні показники ліквідності наведені у таблиці 1.5.

Таблиця 1.5

Показники ліквідності (Хл)

№ п/п	Назва показника	Формула для розрахунку	Характеристика
1	Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) ($K_{ПЛ}$)	$K_{ПЛ} = \text{ф.№ 1 р.1195} / \text{ф.№ 1 р.1695}$	розраховується як відношення оборотних активів до поточних зобов'язань підприємства
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності ($K_{ШЛ}$)	$K_{ШЛ} = \text{ф.№ 1 (р.1195 – р.1100)} / \text{ф.№ 1 р.1695}$	розраховується як відношення найбільш ліквідних оборотних засобів (грошових засобів та їх еквівалентів, поточних фінансо-вих інвестицій та дебіторської заборгованості) до поточних зобов'язань підприємства

Продовження таблиці 1.5

3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності ($K_{\text{АЛ}}$)	$K_{\text{АЛ}} = \text{ф.№ 1 р.1165} / \text{ф.№ 1 р.1695}$	визначається як відношення грошових засобів та їхніх еквівалентів і поточних фінансових інвестицій до поточних зобов'язань.
4	Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості (Д/К)	$\text{Д/К} = \frac{\sum(\text{р.1125-1155})}{\text{ф.№ 1 р.1695}}$	відношення суми дебіторської заборгованості (за розрахунками) до поточних зобов'язань підприємства

Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) показує достатність ресурсів підприємства, які можуть бути використані для погашення його поточних зобов'язань. Нормативне значення коефіцієнта покриття знаходиться в межах 1,0-1,5 і свідчить про те, що підприємство своєчасно повертає борги.

Коефіцієнт швидкої ліквідності відображає платіжні можливості підприємства щодо сплати поточних зобов'язань за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами. Прийнятне значення показника знаходиться в межах 0,7-0,8.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яка частина боргів підприємства може бути сплачена негайно. Нормативне значення коефіцієнта абсолютної ліквідності знаходиться на рівні 0,2.

Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості демонструє якість торгової кредитної політики підприємства. Цей показник враховує вплив кредиторської та дебіторської заборгованості на ліквідність та платоспроможність. Стабільні грошові потоки в процесі розрахунків з постачальниками та покупцями позитивно впливають на фінансовий стан підприємства. Оптимальним значенням цього показника є 1,0.

У цьому випадку компанія може фінансувати своїх клієнтів за рахунок постачальників. Це означає, що власний капітал не відволікається на

кредитування клієнтів, а дані кошти можливо спрямувати на інтенсифікацію діяльності підприємства. Значення нижче нормативного буде ознакою неефективної політики кредитування і, як результат, це означає що дебітори заборгували підприємству більше коштів, ніж підприємство отримало від постачальників.

Отже, важливою умовою, гарантією виживання і розвитку будь-якого підприємства, як бізнес-процесу, є його фінансова стійкість.

Якщо підприємство є фінансово стійким, то воно в стані «витримати» неочікувані зміни ринкової кон'юнктури, та не опинитися на межі банкрутства.

1.3. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства

Одним із нових напрямків що стосується управління економічною діяльності підприємства є розробка процесу управління фінансовою стійкістю для прийняття оперативних та стратегічних управлінських фінансових рішень.

Управління фінансовою стійкістю є одним з найважливіших напрямків системи фінансового менеджменту і тісно пов'язане з іншими системами управління; є системою правил і методів реалізації та розроблення управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням такого стану фінансових ресурсів, їх подальшим формуванням та розподілом, яка б дала підприємству змогу активно розвиватися на підставі зростання прибутку та капіталу за збереження платоспроможності та кредитоспроможності, а також забезпечення та підтримання фінансової рівноваги підприємства.

Процес управління фінансовою стійкістю підприємства повинен складатися з наступних етапів [15]:

1. Побудова системи інформаційного забезпечення управління фінансовою стійкістю підприємства.
2. Діагностика фінансової стійкості підприємства.

3. Формування системи цільових параметрів в рамках управління фінансовою стійкістю підприємства.

4. Прогнозування можливих наслідків управлінських дій (вибір стратегій управління фінансовою стійкістю підприємства, розробка програм дій з управління фінансовою стійкістю підприємства, а також оцінка ефективності розроблених програм дій з управління фінансовою стійкістю підприємства).

5. Постійний контроль та моніторинг процесу управління фінансовою стійкістю підприємства.

Управління фінансовою стійкістю із застосуванням фінансового механізму може досягти необхідного результату лише за умови ефективного поєднання всіх його елементів. Для цього механізм управління фінансовою стійкістю повинен відповідати таким вимогам: готовність складових фіскального механізму виконувати своє внутрішнє навантаження; усіх складових фіскального механізму діяти з урахуванням інтересів усіх учасників фіскальних відносин; усіх складових фіскального механізму (на різних вертикальних і горизонтальних рівнях) забезпечувати зворотний зв'язок; складових фіскального механізму вищого рівня своєчасно реагувати на зміни, що відбуваються під впливом складових нижчого рівня. [16, с. 57].

До складу загальної системи інформаційного забезпечення управління фінансовою стійкістю включають інформаційні інфраструктури, методичне забезпечення (наявність методик і методик діагностики та прогнозування фінансової стійкості підприємств) та програмне забезпечення (інтегровані інформаційні системи управління фінансовою стійкістю підприємств, що базуються на використанні автоматизованих інформаційних систем та сучасного програмного забезпечення).

У процесі розроблення фінансового плану пропонується поетапно прогнозувати:

- доходи, та витрати від операційної, інвестиційної, фінансової діяльності, прибуток та напрями його використання;

- джерела інвестицій з метою виконання плану капітальних вкладень;
- потребність в оборотних коштах за джерелами формування та напрямками їх використання;
- напрями та величину використання коштів соціального спрямування;
- баланс активів і пасивів на кінець планового періоду.

Визначення особливостей при формуванні механізму управління фінансовою стійкістю відносять до числа найбільш важливих та актуальних проблем сьогодення, оскільки недостатність фінансової стійкості може призвести до неплатоспроможності підприємства, а також загрожувати його фінансовій безпеці.

Серед розмаїття визначень і підходів науковців до поняття «фінансовий механізм» найбільшої уваги заслуговують два підходи: одним з них є розуміння «фінансового механізму», як функції самих фінансів і трактування його як організаційного відображення заснованих на них фінансових відносин; а другим - розуміння «фінансового механізму», як сукупності методів, форм, інструментів, прийомів і важелів, що впливають на стан і розвиток того чи іншого об'єкту.

Саме тому процес створення механізму управління фінансовою стійкістю слід розпочинати з опису всіх його складових та послідовності всіх його етапів.

На першому етапі процесу формулювання необхідно визначити об'єкти управління, суб'єкти управління, які будуть реалізовувати конкретні дії, а також цілі управління, які переслідують ці суб'єкти. Об'єктами управління фінансовою стійкістю можуть бути діяльність підприємства або його окремих підрозділів, конкретні виробничі процеси, фінансова діяльність, прибуток і фінансові ресурси.

Суб'єктами управління фінансовою стійкістю можуть бути: керівники вищої ланки, фінансові менеджери, фінансові служби і відділи, аналітики з фінансової безпеки. Метою управління є збереження, забезпечення або

досягнення оптимального рівня фінансової стійкості, за якого підприємство отримувало б прибуток, було рентабельним і платоспроможним.

Другий етап включає оцінку поточного стану підприємства та рівня його фінансової стійкості, а також виявлення та аналіз внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на об'єкт і виконання поставлених перед ним завдань і цілей. Оцінка впливу тих чи інших факторів дозволяє виявити слабкі та сильні сторони, визначити наявні резерви, прийняти ефективні управлінські рішення та визначити пріоритетний напрямок розвитку підприємства.

Третій етап характеризується застосуванням інструментів (сукупності засобів, методів, способів використання важелів та управлінського впливу) управління фінансовою стійкістю, вибір яких залежить від можливостей підприємства, виду діяльності та фінансового стану. Залежно від характеру факторів (внутрішні чи зовнішні) формуються та впроваджуються конкретні заходи, спрямовані на нейтралізацію загрози. Також обираються методи реалізації цих заходів.

Четвертий етап включає розробку стратегії управління фінансовою стійкістю з метою визначення пріоритетних цілей, стратегічного напрямку та перспективи розвитку підприємства. На цьому етапі цілі розробленої стратегії необхідно узгодити зі стратегією підприємства.

П'ятий етап розробки механізму управління фінансовою стійкістю включає реалізацію стратегії управління, для якої керівникам підприємства необхідно мати набір методик та моделей на основі яких приймати найбільш доцільні рішення.

На шостому етапі слід здійснювати управлінський моніторинг. Управлінський моніторинг включає аналіз та оцінку фінансової стійкості підприємства, визначення результатів, досягнутих у процесі реалізації стратегій, та порівняння їх із встановленими стандартами, коригування стратегій та розробку коригувальних заходів.

Особливості функціонування механізму управління фінансовою стійкістю зумовлені формою власності, багатогалузевою діяльністю та специфікою внутрісистемних фінансових відносин підприємства.

Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства повинен функціонувати на основі таких принципів:

- регламентованості – складові механізму виконують своє функціональне призначення в рамках чинного законодавства;
- інтегрованості – системи управління фінансовою стійкістю та системи управління фінансами на рівні підприємства;
- гнучкості – швидке реагування на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі, що впливають на фінансову стійкість;
- комплексності – ефективність механізму можлива лише за умови інтеграції всіх компонентів;
- цілеспрямованості – функціонування всього механізму залежить від досягнення певних цілей;
- ефективності – якщо цей механізм працює, то від діяльності мають бути отримані позитивні результати;
- необхідність моніторингу рівня фінансової стійкості підприємств та факторів, що її визначають.;
- залежність стратегій управління фінансовою стійкістю підприємств від загальної фінансової стратегії.;
- взаємоузгодженості – координація реалізації заходів із забезпечення фінансової стійкості;
- функціональності – кожен компонент механізму має чітке функціональне призначення.

Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства виконує наступні функції:

- 1) планування (полягає в розробці та реалізації планів з досягнення цілей механізму управління фінансовою стійкістю, які налічують заходи задля їх досягнення);

2) організація (включає в себе заходи, які спрямовані на реалізацію поточних та стратегічних, фінансових та інвестиційних рішень);

3) координація (передбачає координацію дій всіх підрозділів підприємства для ефективного досягнення цілей механізму управління фінансовою стійкістю);

4) мотивація (передбачає розробку і впровадження системи заохочення працівників за досягнення стратегічних цілей підприємства – премії, бонуси, види заохочень, соціальні пакети, пільги тощо);

5) контроль (полягає в контролі за формуванням (залученням), розподілом і розміщенням фінансових ресурсів з метою їх найбільш ефективного використання) [17].

Для ефективного функціонування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства необхідна належна система забезпечення даного процесу, яка в себе включає:

- нормативно-правове забезпечення – це нормативно-правова база, що регулює права та обов'язки, стандарти, норми і правила діяльності суб'єктів господарювання, а також положення, інструкції, накази та інші документи, створені самими суб'єктами, які стосуються їхньої фінансово-господарської діяльності і є обов'язковими для виконання;

- фінансово-економічне – це мобілізація комплексу фінансових ресурсів для забезпечення сталого розвитку підприємств та розширення відтворення.;

- організаційне – це наявність відповідної інституційної структури, відповідальної за фінансову стабільність підприємства;

- науково-технічне забезпечення – це науково-методологічні, теоретичні та методичні розробки з діагностики та управління фінансовою стійкістю підприємств, інформаційні технології та методики і програми аналізу, планування та прогнозування рівня фінансової стійкості підприємств.;

- кадрове забезпечення механізму включає підготовку та підвищення кваліфікації кадрів, які володіють навичками з метою оцінки та покращення фінансової стійкості суб'єкта господарювання;

- інформаційне забезпечення механізму включає інформаційну базу (наприклад, фінансову звітність, показники), яка використовується для аналізу фінансової стабільності суб'єкта господарювання.

За умови поліпшення фінансово-економічного механізму управління підприємства постає можливим досягнення довгострокових цілей самого підприємства, так і цілей держави. З'являється можливість стабілізації національної економіки та підвищення рівня конкурентоспроможності на світовому ринку.

Враховуючи вищезазначені поняття фінансового механізму управління та його елементів можна зробити висновок, що вони є достатньо різноманітними, проте, базуючись на даних висновках, пропонується наступна структура механізму управління фінансовою стійкістю підприємства, яка зображена на рисунку 1.6.

Рисунок 1.6 – Структура механізму управління фінансовою стійкістю [18].

Отже, провівши дослідження механізму забезпечення фінансової стійкості та його структурних елементів, можна зробити такий висновок: механізм управління фінансовою стійкістю є складавою частиною існуючої на підприємстві системи управління, що забезпечує вплив на фактори, від яких залежить кінцевий результат фінансово-господарської діяльності суб'єкта.

Висновки до розділу 1

За результатами дослідження стає зрозумілим, що у сучасній науковій літературі на сьогоднішній день не існує єдиного підходу до розуміння

сутності поняття «фінансова стійкість». На думку однієї категорії вчених, фінансова стійкість полягає у підтриманні оптимального співвідношення між активами та пасивами підприємства. На думку іншої категорії вчених – у переважанні власних коштів над сумою позичених. Треті вважають, що фінансова стійкість пов'язана із достатньою платоспроможністю. Все це надало можливість сформулювати власну думку, стосовно розуміння поняття «фінансова стійкість підприємства».

У даному розділі визначено та систематизовано фактори внутрішнього та зовнішнього середовища для виявлення тенденцій зміни фінансової стійкості підприємств, наведено розрахунки показників оцінки фінансової стійкості, які дають змогу аналізувати розвиток і функціонування підприємств, запропоновано структуру механізмів управління фінансовою стійкістю та представлено послідовність етапів реалізації механізмів управління фінансовою стійкістю, спрямованих на досягнення та підтримання бажаного рівня фінансової стійкості та збалансованості суб'єкта господарювання. Розглянуто сукупність показників (абсолютних та відносних) з оцінювання фінансової стійкості підприємств.

Розглянуто інструментарій механізму управління фінансовою стійкістю підприємств, наголошено на їх перевагах та недоліках. Обґрунтовано потребу удосконалення механізму управління фінансовою стійкістю підприємств шляхом наповнення дієвим інструментарієм, який передбачатиме вжиття заходів не лише за наслідками впливу загроз, а й заходів з попередження їх виникнення.

Доведено, що структура механізму управління фінансовою стійкістю підприємств має визначатись, виходячи з: основних видів загроз; визначення сили їх впливу на діяльність підприємства; можливої величини втрат та наявних джерел їх відшкодування; готовності до оперативного вжиття заходів з нейтралізації чи мінімізації впливу загроз фінансовій стійкості підприємств та забезпечення їх подальшого розвитку.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА АТ ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО»

2.1. Характеристика фінансово-господарської діяльності АТ ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО»

Створення Публічного акціонерного товариства ДТЕК «Дніпроенерго» стало результатом структурної перебудови в електроенергетичному комплексі України і оформлено наказом Міністерства енергетики та електрифікації України від 13.07.1995 № 122 «Про створення акціонерної енергогенеруючої компанії ПАТ «ДТЕК Дніпроенерго».

Основним видом діяльності якого є виробництво електроенергії, а також виробництво парових котлів, технічне обслуговування та ремонт машин і устаткування промислового призначення та технічне обслуговування і ремонт електричного устаткування.

Юридична адреса компанії – Україна, 69006, Запорізька область, місто Запоріжжя, вулиця Добролюбова, будинок 20. Керівником організації є Дегтяренко Сергій Михайлович.

Офіційна сторінка в інтернеті: www.dniproenergo.ua.

До складу АТ ДТЕК «Дніпроенерго» входять:

- Криворізька ТЕС (встановлена потужність - 2820 МВт) - 53860, Україна, Дніпропетровська область, Апостолівський район, м. Зеленодольськ;
- Запорізька ТЕС (встановлена потужність - 3600 МВт) 71503, Україна, Запорізька область, м. Енергодар;
- Придніпровська ТЕС (встановлена потужність - 1740 МВт), 49112, Україна, Дніпропетровська область, м. Дніпро;
- Дніпроенергосервіс - 69089, Україна, Запорізька область, м. Запоріжжя.

Для забезпечення технічного обслуговування АТ ДТЕК «Дніпроенерго» до складу акціонерного товариства входять структурні підрозділи: «Дніпроенергоремонт» (ремонт технічного устаткування), «Дніпроенергоспецремонт» (ремонт будівель та споруд), «Дніпроенергоавтотранс» (транспортні послуги), «Дніпроенергоналадка» (обслуговування лічильників, ліній зв'язку), «Загін охорони».[19]

Головний офіс розташований у Запоріжжі.

Основними власниками акцій АТ ДТЕК «Дніпроенерго» є іноземні компанії, зареєстровані у Нідерландах та на Кіпрі. Інформація про власників пакетів акцій, яким належить 5% та більше акцій АТ ДТЕК «Дніпроенерго» наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Інформація про власників пакетів акцій, яким належить 5%
та більше акцій

Найменування юридичної особи	Ідентифікаційний код юридичної особи	Місцезнаходження	Кількість простих іменних акцій (штук)	Від загальної кількості акцій (у відсотках)
Компанія DTEK HOLDINGS LIMITED (ДТЕК ХОЛДІНГЗ ЛІМІТЕД)	174860	1066 Республіка Кіпр - Нікосія Themistokli Dervi, 3	1491859	25
Компанія DTEK ENERGY B.V. (ДТЕК ЕНЕРДЖІ Б.В.)	34334895	1077 Нідерланди - м. Амстердам Стравінскілаан 1531	2614556	43.8138
Компанія GPL INGEN POWER LIMITED (ДЖІ. ПІ. ЕЛ. ІНДЖЕН ПАУЕР ЛІМІТЕД)	376223	- Республіка Кіпр - Nicosia Themistokli Dervi 3	1491859	25
Усього			5598274	93.8138

Джерело: www.smida.gov.ua [20]

Основний пакет акцій належить Компанії DTEK ENERGY B.V. (ДТЕК ЕНЕРДЖІ Б.В.) - 43.8138%, по 25% належить Компаніям DTEK HOLDINGS LIMITED (ДТЕК ХОЛДІНГЗ ЛІМІТЕД) і GPL INGEN POWER LIMITED

(ДЖІ. ПІ. ЕЛ. ІНДЖЕН ПАУЕР ЛІМІТЕД). Торгівля цінними паперами емітента на зовнішніх ринках не здійснюється, рішення щодо додаткової емісії цінних паперів не приймалися.

Відповідно до ст.11 Закону України «Про електроенергетику» державне регулювання діяльності в електроенергетиці проводиться шляхом надання дозволів на здійснення видів діяльності в електроенергетиці, формування тарифної політики і контролю за якістю послуг.

Статутний фонд АТ ДТЕК «Дніпроенерго» сформований у розмірі 149185800 грн., який поділено на 5967432 простих акцій номіналом 25 грн. Загальна інформація про АТ ДТЕК «Дніпроенерго» наведена в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Загальна інформація про АТ ДТЕК «Дніпроенерго»

1. Повне найменування	Акціонерне товариство ДТЕК «Дніпроенерго»
2. Серія і номер свідоцтва про державну реєстрацію юридичної особи	серія АА № 273662
3. Дата проведення державної реєстрації	08.04.1998
4. Територія (область)	Запорізька
5. Статутний капітал (грн)	149185800
6. Середня кількість працівників (осіб)	3756
7. Основні види діяльності за КВЕД	35.11. Виробництво електроенергії 25.30. Виробництво парових котлів, крім котлів центрального опалення 33.12. Ремонт і технічне обслуговування електричного устаткування
8. Банки, які обслуговують емітента:	
1) найменування банку, який обслуговує поточний рахунок у національній валюті	Філія - запорізьке обласне управління АТ «Ощадбанк»
2) МФО банку	313957
3) поточний рахунок	26002300664264
4) найменування банку, який обслуговує поточний рахунок у іноземній валюті	Філія - Запорізьке обласне управління АТ «Ощадбанк»
5) МФО банку	313957
6) поточний рахунок	26002300664264

Джерело: www.smida.gov.ua [20]

Станом на 01.01.2022 року загальна чисельність штатних працівників облікового складу АТ «ДТЕК Дніпроенерго» складає 3713 осіб, з них позаштатних працівників та осіб, які працюють за сумісництвом - 43 особи, працівників, які працюють на умовах неповного робочого часу (дня, тижня) – 3 особи.

Місія підприємства – ми працюємо в ім'я прогресу, розвитку та процвітання суспільства. Наша енергія несе людям світло та тепло.

Бачення – ми українська компанія, що динамічно розвивається і прагне до лідерства на європейських енергетичних ринках.

Головними цінностями АТ «ДТЕК Дніпроенерго» є професіоналізм, згуртованість, відповідальність, відкритість та клієнтоорієнтованість [21].

Інформація про основні види продукції або послуг, що їх виробляє чи надає АТ «ДТЕК Дніпроенерго», представлена у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Інформація про основні види продукції та послуг АТ «ДТЕК
Дніпроенерго»

№ з/п	Вид економічної діяльності	КВЕД	Область	Од. виміру	Обсяг виробництва		Питома вага, %
					регіон	Підпр-во	
1	Водопостачання та водовідведення	36.00 37.00	Запорізька	Тис. куб. м.	135077	1403,7	1,04
				Тис. грн.	742224	4814,5	0,65
2	Постачання пари та гарячої води	35.30	Запорізька	Тис. Гкал.	140	23,13	16,52
				Тис. грн.	15400	9566	62,12
3	Постачання пари та гарячої води	35.30	Дніпропетровська	Тис. Гкал.	2209,49	403,89	18,28
				Тис. грн.	2163053,8	192733,84	8,91
4	Постачання пари та гарячої води	35.30	Разом	Тис. Гкал.	2349,49	427,02	18,18
				Тис. грн.	2178453,8	202299,84	9,29

Джерело: власні розрахунки

У структурі послуг АТ «ДТЕК Дніпроенерго» за їх видами превалює постачання пари та гарячої води, а за регіонами надання – Дніпропетровська область. Виробництво та постачання теплової енергії має яскраво виражений сезонний характер – понад 90% теплової енергії виробляється та постачається протягом опалювального сезону. Теплова енергія реалізується: безпосередньо і методом прямих продаж населенню, бюджетним та іншим споживачам.

АТ «ДТЕК Дніпроенерго» здійснює діяльність в умовах конкуренції, реалізуючи всю вироблену ним електричну енергію в Оптовий ринок електроенергії України (ОРЕ). Основними конкурентами АТ «ДТЕК Дніпроенерго» на ОРЕ є наступні компанії: ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО», ПАТ «ДТЕК ЗАХІДЕНЕРГО», ТОВ «ДТЕК СХІДЕНЕРГО», які здійснюють продаж електроенергії за ціновими заявками. Конкурентів у сфері продажу теплової енергії у підприємства немає.

В АТ «ДТЕК Дніпроенерго», яка входить до складу Компанії DTEK ENERGY B.V. (ДТЕК ЕНЕРДЖІ Б.В.) розроблена та впроваджена власна стратегія розвитку до 2030 року [21].

Концепція розвитку передбачає:

- 1) ДТЕК буде продовжувати активно розвиватися на ринку України та з виходом на ринки сусідніх країн як диверсифікована та забезпечена паливом енергетична компанія;
- 2) ДТЕК буде орієнтуватися на продаж електроенергії всім категоріям споживачів, дотримуючись самих високих стандартів сервісу та вибудовуючи потужний роздрібний бренд;
- 3) ДТЕК буде підтримувати та розвивати ключові чинники успіху: талант і потенціал працівників та ефективність інвестицій, виробництва, управління;
- 4) ДТЕК братиме участь у реформуванні та розвитку економіки України, соціальному розвитку регіонів діяльності, просуванні найкращих стандартів у промисловій та екологічній безпеці.

Стратегія розвитку підприємства до 2030 року передбачає шість векторів розвитку:

- ЕНЕРГЕТИКА: підприємство активно розвиває відновлювані джерела енергії та електричні мережі як основу управління виробництвом та споживанням електроенергії.

- КЛІЄНТИ: підприємство реалізує програму трансформації для створення відносин довіри з клієнтами через надання кращого в галузі сервісу. Підприємство прагне стати еталоном клієнтоорієнтованості в Україні.

- УКРАЇНА «ПЛЮС»: підприємство виходить на міжнародний рівень, створює власну інноваційну екосистему та залучає найкращі наявні в світі технології, експертизу та партнерів з метою розвитку бізнесу в Україні. Компанія виходить на міжнародні ринки електроенергії створюючи глобальну трейдингову інфраструктуру та реалізуючи проєкти ВДЕ.

- ЕФЕКТИВНІСТЬ: ефективність виробництва, ефективність інвестицій та ефективність управління – базові принципи роботи підприємства. Пошук та впровадження інновацій є основою для подальшого розвитку підприємства.

- ЛЮДИ: це ключова рушійна сила розвитку та джерело конкурентної переваги. Підприємство активно інвестує в розвиток співробітників, залучає нові таланти та просуває інноваційну культуру.

- СУСПІЛЬСТВО: підприємство є відповідальним інвестором, надійним партнером та найбільшим роботодавцем. Підприємство робить свій внесок у трансформацію українського суспільства та побудову конкурентної економіки, діє прозоро та відкрито, заохочує підприємництво, співробітництво та інновації [21].

Також враховуючи зобов'язання України, які визначені за НБВ2 у рамках Паризької кліматичної угоди, підприємством розроблена ESG-стратегія розвитку. АТ «ДТЕК Дніпроенерго» інтегрував 6 цілей сталого розвитку ООН у свою ESG-стратегію до 2030 року.

Головні пріоритети ESG-стратегії:

- 1) виконувати зобов'язання з охорони атмосферного повітря та захисту клімату, інвестуючи в розвиток відновлюваної енергетики та скорочуючи вуглецевий слід теплової генерації;
- 2) слідувати принципам циркулярної економіки, в тому числі використовувати промислові відходи;
- 3) захищати біорізноманіття та сприяти збереженню екосистем;
- 4) слідувати високим соціальним стандартам та бути відповідальним «корпоративним громадянином»;
- 5) забезпечувати безпечні умови праці та цілісну систему охорони здоров'я співробітників;
- 6) слідувати кращим практикам корпоративного управління, ризик-менеджменту та комплаєнсу.

Слід відзначити, що ДТЕК є піонером ризик-менеджменту в Україні запровадивши в своїй роботі практику управління ризиками у 2007 році. Незважаючи на довгу історію ризик-менеджменту в компанії, функція продовжує розвиватися і вдосконалюватися. В рамках трансформації Групи ДТЕК розроблена стратегія розвитку ризик-менеджменту на 2020–2025 роки, яка виведе управління ризиками і страхування на новий рівень, і дозволить досягти цілей ESG-стратегії ДТЕК.

Процес управління ризиками побудований на принципах безперервності та циклічності і включає весь спектр категорій ризиків, з якими може зіткнутися ДТЕК. Даний процес переглядається раз на два роки і складається з наступних етапів:

- ідентифікація ризику – комплексний процес, заснований на принципі раціонального та достатнього покриття зони виникнення ризиків;
- аналіз та оцінка ризику – процес аналізу факторів виникнення ризику, ймовірності виникнення ризику, ймовірності та ступеня впливу ризиків.

- вплив на ризик – процес розробки та реалізації заходів з управління ризиками, спрямований на зниження негативного впливу та ймовірності виникнення збитків або інших негативних наслідків.

- моніторинг та контроль ризиків, включаючи підготовку звітів для вищого керівництва, забезпечує щоквартальний аналіз істотних ризиків для ДТЕК.

Що стосується управління капіталом підприємства, то головною метою є підтримка достатньої кредитоспроможності та забезпеченості власними коштами з метою збереження можливості Компанії продовжувати свою діяльність. Політика підприємства, яка стосується управління капіталом має на меті забезпечити та підтримати оптимальну структуру капіталу задля зменшення загальних витрат на капітал та гнучкості, необхідної для доступу підприємства до ринків капіталу. Керівництво намагається зберігати баланс між більш високою дохідністю, яку можливо досягти за умови вищого рівня позикових коштів, перевагами та стабільністю, які забезпечує стійка позиція капіталу [22, с.15].

2.2. Оцінка фінансової стійкості АТ ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО»

Оцінка (аналіз) фінансової стійкості, як метод пізнання економічних процесів і явищ, займає важливе місце в системі управління підприємством, його метою є дослідження проблемних аспектів аналізу фінансової звітності, складанням якої завершується обліковий період (квартал, рік).

Інформаційною базою оцінки фінансової стійкості підприємства за даними фінансової звітності першочергово слугує баланс.

- оперативне виявлення та усунення проблем, пошук резервів покращення платоспроможності та фінансового стану підприємства;

- прогнозування економічної рентабельності, фінансових результатів, виходячи з реальних умов діяльності, а також наявності власних та позикових ресурсів;

- розробка конкретних заходів, які спрямовані на ефективне використання фінансових ресурсів та зміцнення фінансового стану підприємства.

Перед тим як розпочати аналіз фінансової стійкості підприємства та зрозуміти її реальний фінансовий стан, розглянемо консолідовані фінансові показники головної компанії DTEK ENERGY B.V. (ДТЕК ЕНЕРДЖІ Б.В.) до складу якої входить АТ «ДТЕК Дніпроенерго».

Таблиця 2.4

Консолідовані фінансові показники підприємства за 2019-2020 роки

Показники	2019	2020	Зміна, +/-	Зміна, %
Дохід	137 742	116 046	- 21 696	- 15,8%
Собівартість реалізованої продукції	- 108 570	- 89 890	18680	- 17,2%
Операційні доходи	2 318	2 520	202	8,7%
Операційні витрати	- 18 510	- 16 211	2 299	- 12,4%
EBITDA	32 768	32 798	30	0,1%
EBITDA margin	24%	28%	4%	16,7%
EBIT	19 129	18 922	- 207	- 1,1%
EBIT margin	14%	16%	2%	14,3%
Чистий прибуток (збиток)	12 592	- 13 895	- 26 487	- 210,3%
Активи	168 251	180 380	12 129	7,2%
Капітальні інвестиції	23 180	11 197	- 11 983	- 51,7%
Сплачено податків в Україні	23 394	20 150	- 3 244	- 13,9%

Основні доходи підприємства формуються за рахунок оптового продажу електроенергії, а також дистрибуції електроенергії кінцевим споживачам. У 2020 році доходи від продажу електроенергії кінцевим споживачам в Україні та зарубіжним контрагентам становили 54% в консолідованій виручці, від оптового продажу електроенергії (в т. ч. з

відновлюваних джерел енергії) – 15%, від надання послуг з дистрибуції електроенергії – 17%.

Основний обсяг доходів (89% консолідованої виручки) підприємство згенерувало на внутрішньому ринку України. Доходи від експортних продажів у 2020 році скоротилися на 1 366 млн грн в порівнянні з 2019 роком (до 12 660 млн грн), що в основному пов'язано зі зниженням цін на електроенергію в країнах ЄС, і склали 11% в консолідованій виручці [21].

Згідно нової моделі ринку електроенергії, функції з розподілу та постачання електроенергії були розмежовані в окремі напрями, щоб забезпечити незалежність діяльності. В 2020 році доходи від постачання електроенергії кінцевим споживачам зменшилися на 3% в порівнянні з 2019 роком і склали 52 460 млн грн, доходи від послуг з розподілу електроенергії збільшилися на 58,5% в порівнянні з 2019 роком і становили 19 355 млн грн.

Собівартість реалізованої продукції в 2020 році зменшилася на 18 680 млн грн і склала 89 890 млн грн. Зменшення собівартості пов'язано з переходом на нову модель ринку електроенергії з липня 2019 року, що спричинило зміну у взаємодії гравців ринку. Крім того, на зменшення собівартості вплинуло скорочення реалізації, пов'язане зі спадом ділової активності, спричиненим COVID- 19. Валовий прибуток за підсумками 2020 року склав 23 904 млн грн, що менше показника 2019 року на 3 812 млн грн. Валова маржа збільшилася з 20,1% в 2019 році до 20,6% в 2020 році.

Загальні адміністративні витрати за підсумками 2020 року збільшилися на 6,6% і склали 5 111 млн грн. Основною статтею загальних і адміністративних витрат є витрати на персонал, включаючи податки на заробітну плату, які становили 68,4% від усіх загальних і адміністративних витрат в 2020 році.

Витрати на збут зменшилися на 19,1% і склали 2 123 млн грн, що здебільшого зумовлено скороченням витрат на транспортування.

Інші операційні витрати становили 6 357 млн грн, що на 7,7% нижче інших операційних витрат 2019 року.

Інші операційні доходи збільшилися на 8,7% та склали 2 520 млн грн. Зміна інших операційних доходів в основному пов'язана з визнанням доходів від розірвання форвардних контрактів [21].

На кінець 2020 року власний капітал становив 20 395 млн грн та включав в себе: емісійний дохід в сумі 9 909 млн грн, інші резерви в сумі 18 162 млн грн, накопичені збитки в сумі 20 766 млн грн та частку меншості в розмірі 13 090 млн грн. Обсяг кредитів та позик зріс з 77 031 млн грн на кінець 2019 року до 98 334 млн грн на кінець 2020 року переважно як результат переоцінки боргових зобов'язань через ослаблення курсу гривні до основних валют в 2020 році в порівнянні з 2019 роком.

Довгострокові фінансові зобов'язання в 2020 році скоротилися на 3,3%, або 121 млн грн, і становили 3 523 млн грн. Кредиторська заборгованість підприємства за підсумками 2020 року скоротилася на 21,7% – з 18 413 млн грн до 14 421 млн грн. Отримані передоплати станом на 31 грудня 2020 року зросли на 17,4% і склали 10 387 млн грн.

В 2020 році чистий грошовий потік від операційної діяльності зріс на 1 387 млн грн і становив 25 863 млн грн. Поліпшення грошового потоку переважно пов'язано зі зниженням оплати відсотків (капіталізація в рамках реструктуризації заборгованості підприємства ДТЕК) і оплати податку на прибуток (зниження фінансового результату за звітний період). Чистий відтік грошових коштів від фінансової діяльності в 2020 році становив 3 076 млн грн, що в основному пов'язано з погашенням кредитів ДТЕК ВДЕ [21].

Консолідовані фінансові показники компанії ДТЕК визначаються, виходячи з показників кожного з підприємств, що увійшли до її складу. Одним з таких є АТ ДТЕК «Дніпроенерго», на розгляді показників фінансової стійкості якого саме і зупинимось.

Розпочнемо аналіз фінансової стійкості АТ ДТЕК «Дніпроенерго» з горизонтального аналізу. Горизонтальний аналіз означає метод співставлення значень однакових показників протягом певного часового періоду. Іншою назвою методу є часовий, адже порівнюється значення показника у певному

році із значенням показника у попередньому. Головною метою горизонтального аналізу є виявлення абсолютної та відносної зміни розмірів різних статей балансу за конкретний період, а також надання оцінки цим змінам. На підприємстві інформаційною основою для застосування горизонтального методу аналізу є річна фінансова звітність.

У зв'язку з військовою агресією РФ, після 24 лютого 2022 року підприємства енергетичного комплексу, які входять до складу підприємств критичної інфраструктури перестали викладати у загальний доступ свою фінансову звітність (відсутня звітність на кінець 2021 та початок-кінець 2022).

Враховуючи вищезазначене, в даному дипломному проекті будуть використовуватися дані фінансової звітності АТ ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО» за 2018-2020 роки. У таблиці 2.5 наведено розрахунок показників горизонтального аналізу підприємства за 2020 рік.

Таблиця 2.5

Горизонтальний аналіз балансу АТ ДТЕК «Дніпроенерго» за 2020 рік

Показник	На початок звітного періоду		На кінець звітного періоду		Відхилення (+;-)	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
1	2	3	4	5= (4:2)*100	6=4-2	7=5-3
АКТИВ						
I. Необоротні активи (ряд. 1095)	9234033	100	8274018	90	- 960015	- 10
II. Оборотні активи (ряд. 1195), у тому числі:	8403848	100	5285930	63	- 3117918	- 37
запаси і витрати (ряд. 1100+1110+1170+1190)	6279238	100	2748595	44	- 3530643	- 56
дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги (ряд. 1125)	1811140	100	2123025	117	+ 311885	+ 17
дебіторська заборгованість за розрахунками та інша (ряд. 1130+1135)	136331	100	142224	104	+ 5893	+ 4
інша поточна дебіторська заборгованість (1155)	174925	100	96190	55	- 78735	- 45
поточні фінансові інвестиції (ряд. 1160)	-	-	-	-	-	-
грошові кошти та їх еквіваленти (ряд. 1165)	1861	100	175124	9410	+ 173263	+ 9310

Продовження таблиці 2.5

витрати майбутніх періодів (ряд. 1170)	106	100	704	664	+ 598	+ 564
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття (ряд. 1200)	-	-	954	100	+ 954	+ 100
Баланс (ряд. 1300)	17637881	100	13560902	77	- 4076979	- 23
ПАСИВ						
I. Власний капітал (ряд. 1495), у тому числі:	10553663	100	7786304	74	- 2767359	- 26
Зареєстрований капітал (ряд. 1400)	149186	100	149186	100	0	0
Капітал у дооцінках (1405)	4321656	100	3727293	86	- 594363	- 14
Додатковий капітал (ряд. 1410)	2309523	100	2301265	99	- 8258	- 1
Резервний капітал (ряд. 1415)	32585	100	32585	100	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) (ряд. 1420)	3740713	100	1575975	42	- 2164738	-58
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення (ряд. 1595)	1091934	100	632783	58	- 459151	- 42
III. Поточні зобов'язання (ряд. 1695), у тому числі:	5992284	100	5141815	86	- 850469	- 14
Короткострокові кредити банків (ряд. 1600)	-	-	-	-	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями (ряд. 1610)	-	-	-	-	-	-
товари, роботи, послуги (ряд. 1615)	4574116	100	3613671	79	- 960445	- 21
поточні зобов'язання за розрахунками та інші (ряд. 1620 + 1625 + 1630)	145469	100	345062	237	+ 199593	+ 137
Поточні забезпечення (ряд. 1660)	29761	100	42028	141	+ 12267	+ 41
Доходи майбутніх періодів (ряд. 1665)	-	-	-	-	-	-
Інші поточні зобов'язання (ряд. 1690)	32762	100	316908	967	+ 284146	+ 867
IV. Зобов'язання, пов'язані з не оборотними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття (ряд. 1700)	-	-	-	-	-	-
Баланс (ряд. 1900)	17637881	100	13560902	77	- 4076979	- 23

Виходячи з даних таблиці 2.5, приходимо до висновку, що протягом періоду, що вивчався на даному підприємстві спостерігається зменшення ваюти балансу на 4076979 тис. грн., що дає підстави зтверджувати, що вартість активів, які перебувають у розпорядженні підприємства суттєво зменшилась. Основні зміни відбулись у складі як необоротних, так і оборотних активів.

Вартість необоротних активів станом на кінець 2020 р. зменшилась на 10% у порівнянні з показником на початок звітнього року. Такі зміни відбулись внаслідок списання застарілих засобів виробництва.

Вартість оборотних активів теж змінилась, але з більш прискореними темпами. Підґрунттям тому стало прийняття керівництвом підприємства рішення щодо реалізації надлишків виробничих запасів, про що свідчить збільшення обсягу грошових коштів підприємства станом на кінець звітнього періоду у понад 9 разів у порівнянні з даним показником на початок року.

Втім, вартість оборотних активів змінилась не лише завдяки зменшенню вартості запасів, а й завдяки скороченню витрат незавершеного виробництва, що слід визнати позитивним моментом в управлінні активами підприємства.

Безумовно, керівництво підприємства вживає заходи зі збереження фінансової стійкості підприємства та поліпшення його фінансового стану, проте під час дослідження були виявлені не лише позитивні сторони в управлінні, а й існуючі прогалини, які мають вагомий негативний вплив як на ефективність використання капіталу підприємства, так і на його фінансовий стан. І однією з таких прогалин є недостатнє вжиття заходів з упередження росту дебіторської заборгованості.

Так, протягом періоду, що аналізувався, її обсяги зросли майже на 320 млн. грн. Причиною тому стали як внутрішні, так і зовнішні чинники впливу.

Серед внутрішніх чинників слід, насамперед, слід назвати:

- низький рівень організації на підприємстві претензійно-позивної роботи зі споживачами електроенергії;

- відсутність гнучкої політики розрахунків за розподіл та поставку електроенергії;

- недостатній рівень оперативного контролю за дебіторською заборгованістю та термінами її погашення.

Серед зовнішніх факторів впливу на зміну обсягів дебіторської заборгованості слід назвати:

- боргова криза, що виникла на ринку електроенергії через: некоректну роботу механізму «покладання спеціальних обов'язків» (далі - ПСО); суттєве недофінансування тарифів для населення, а також тарифів за надані послуги з передачі електроенергії високовольтною магістральною мережею та управління енергосистемою (диспетчеризацію); надання боржникам преференції - позбавлення їх "покарання" за несвоєчасну сплату вартості спожитих послуг.

- утворений на ринку електроенергії ланцюг боргів "усіх перед усіма", загальним обсягом понад 60 млрд. грн. У переліку боржників і тих, кому заборгували, найбільші гравці - "Енергоатом", "Укренерго", "Гарантований покупець", "Центренерго", постачальники, обленерго, експортери, споживачі;

- некоректна робота механізму «покладання спеціальних обов'язків» та ін.

Зазначимо, особливість ринку електроенергії полягає в тому, що між його учасниками діє складний механізм розрахунків, і якщо хтось один перестає платити, то борги починають утворюватися по всьому ланцюжку.

Так, станом на кінець 2020 р. дебіторська заборгованість підприємства склала понад 2321млн. грн., що більше ніж 17% капіталу, що перебуває у розпорядженні підприємства. А отже, можемо впевнено стверджувати, що 17% капіталу підприємства тимчасово не працює, не створює додану вартість, оскільки перебуває у статусі вчасно непогашеної дебіторської заборгованості.

Це в свою чергу гальмує тривалість обороту грошових коштів та призводить до їх дефіциту, а отже, і до виникнення простроченої кредиторської заборгованості та порушення договірних зобов'язань.

За даними фінансової звітності підприємства станом на кінець звітного періоду кредиторська заборгованість за розрахунками зросла на 37% у порівнянні з показником на початок року. А це відповідно нараховані штрафи та неустойки, а також завдання шкоди репутації підприємства.

Щодо пасивів підприємства, зазначимо, що протягом періоду, який аналізувався зміни відбулись як у складі власного, так і залученого капіталу. Власний капітал в основному зменшився за рахунок вибуття застарілих необоротних активів. Обсяги залученого капіталу змінились внаслідок часткового погашення і довгострокових, і поточних зобов'язань.

Тож, підводячи підсумок вище викладеному, зазначимо, що дане підприємство є фінансово нестійким через неефективне управління грошовими коштами та капіталом, а отже, і неефективне управління борговими зобов'язаннями.

Велику роль для оцінки фінансового стану має також вертикальний (структурний) аналіз активу й пасиву балансу. Горизонтальний та вертикальний аналіз доповнюють один одного, тому на їх основі будується порівняльний аналітичний баланс.

У порівняльному аналітичному балансі відображаються тільки основні розділи активу та пасиву балансу. Він характеризує як структуру звітної бухгалтерської форми, так і динаміку окремих її показників.

Мета вертикального аналізу – розрахунок питомої ваги окремих статей у підсумку балансу та оцінки його змін.

Завдяки вертикальному аналізу можна проводити порівняння підприємств, а відносні показники згладжують негативний вплив інфляційних процесів.

Дані вертикального аналізу АТ ДТЕК «Дніпроенерго» за 2020 рік наведено у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Вертикальний аналіз балансу АТ ДТЕК «Дніпроенерго»

Показник	2019		2020		Відхилення (+;-)	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
1	2	3	4	5	6=4-2	7=5-3
АКТИВ						
I. Необоротні активи (ряд. 1095)	9 234 033	52,35	8 274 018	61,01	- 960015	+ 8,66
II. Оборотні активи (ряд. 1195), у тому числі:	8 403 848	47,65	5 285 930	38,98	- 3117918	- 8,67
запаси і витрати (ряд. 1100+1110+1170+1190)	6 279 238	35,6	2 748 595	20,27	- 3530643	- 15,33
дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги (ряд. 1125)	1 811 140	10,26	2 123 025	15,66	+ 311885	+ 5,4
дебіторська заборгованість за розрахунками та інша (ряд. 1130+1135)	136331	0,77	142224	1,04	+ 5893	+ 0,27
інша поточна дебіторська заборгованість (1155)	174925	1	96190	0,71	- 78735	- 0,29
поточні фінансові інвестиції (ряд. 1160)	-	-	-	-	-	-
грошові кошти та їх еквіваленти (ряд. 1165)	1861	0,011	175124	1,29	+ 176985	+ 1,28
витрати майбутніх періодів (ряд. 1170)	106	0,001	704	0,01	+ 810	+ 0,009
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття (ряд. 1200)	-	-	954	0,01	+ 954	+ 0,01
Баланс (ряд. 1300)	17 637 881	100	13 560 902	100	- 4 076 979	0
ПАСИВ						
I. Власний капітал (ряд. 1495), у тому числі:	10 553 663	59,9	7 786 304	57,4	- 2767359	- 2,5
Зареєстрований капітал (ряд. 1400)	149186	0,85	149186	1,1	0	+ 0,15
Капітал у дооцінках (1405)	4 321 656	24,5	3 727 293	27,5	- 594363	+ 3
Додатковий капітал (ряд. 1410)	2 309 523	13,1	2 301 265	16,9	- 8258	+ 3,8
Резервний капітал (ряд. 1415)	32585	0,18	32585	0,24	0	+ 0,6
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) (ряд. 1420)	3 740 713	21,2	1 575 975	11,7	- 2164738	- 9,5
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення (ряд. 1595)	1 091 934	6,1	632783	4,7	- 459151	- 1,4
III. Поточні зобов'язання (ряд. 1695), у тому числі:	5 992 284	34	5 141 815	37,9	- 850469	+ 3,9
Короткострокові кредити банків (ряд. 1600)	-	-	-	-	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями (ряд. 1610)	-	-	-	-	-	-
товари, роботи, послуги (ряд. 1615)	4 574 116	26	3 613 671	26,6	- 960445	+ 0,6
поточні зобов'язання за розрахунками та інші (ряд. 1620 + 1625 + 1630)	145469	0,82	345062	2,5	+ 199593	+ 1,68

Продовження таблиці 2.6

Поточні забезпечення (ряд. 1660)	29 761	0,17	42 028	0,31	+ 12267	+ 0,14
Доходи майбутніх періодів (ряд. 1665)	-	-	-	-	-	-
Інші поточні зобов'язання (ряд. 1690)	32 762	0,18	316 908	2,34	+ 284146	+ 2,16
IV. Зобов'язання, пов'язані з не оборотними активами, утри-муваними для продажу, та групами вибуття (ряд. 1700)	-	-	-	-	-	-
Баланс (ряд. 1900)	17 637 881	100	13 560 902	100	- 4 076 979	0

Виходячи з даних таблиці 2.6 дане підприємство має пасивну структуру активів підприємства, тобто переважну частку складають необоротні активи, а саме 61,01%. Традиційно даний показник свідчить про неефективне управління капіталом. Втім, виходячи зі специфіки діяльності даного підприємства, структуру активів слід визнати раціональною, як такою, що відповідає специфіці галузі.

Щодо структури пасивів, то на перший погляд, вона також є раціональною, оскільки коефіцієнт фінансової автономії підприємства перевищує рекомендований рівень - 0,5. Так, станом на кінець 2020 р. він склав 0,57, що відповідно вище рекомендованого рівня. Проте, при більш детальному вивченні встановлено, що обсяг власного капіталу штучно збільшено за рахунок обсягів нерозподіленого прибутку.

Згідно Господарського кодексу України, кожен суб'єкт господарювання зобов'язаний щорічно розподіляти прибуток, отриманий за результатами діяльності. Втім, жодним нормативно-правовим актом не передбачено відповідальність за нерозподілення прибутку, тому підприємства дозволяють собі не розподіляти отриманий прибуток, аргументуючи що у такий спосіб вони забезпечують покриття можливих збитків наступних періодів. Не стало виключенням і АТ ДТЕК «Дніпроенерго». Так, у структурі його власного капіталу понад 20% складає саме нерозподілений прибуток, що саме і забезпечило фінансову автономію

на рівні 57%. Фактично ж даний нерозподілений прибуток не забезпечено грошовою масою, а отже, вважати, що дане підприємство є фінансово незалежним не можна. Тим паче, показники фінансової звітності свідчать, що дане підприємство має недостатньо фінансових джерел як для реалізації довгострокових цілей, так і для реалізації поточних. А отже, вимушене залучати як довгострокові кредити банків та має суттєву кредиторську заборгованість за розрахунками. Лише заборгованість за товари та послуги станом на кінець 2020 р. складає 26,6% від вартості капіталу підприємства. Дивно, що маючи грошові кошти на рахунках в банку, керівництво підприємства не спрямовує їх на покриття боргових зобов'язань. Втім, ми маємо можливість аналізувати показники лише на дату складання балансу, тому досить складно пояснити ситуацію, що склалась на даному підприємстві і чому саме таким є рішення керівництва.

Грошові кошти мають перебувати у постійному обороті, створюючи додану вартість, бо в іншому випадку вони знецінюються, зокрема, через інфляцію тощо.

До того ж, переконані, що АТ ДТЕК «Дніпроенерго» має заборгованість перед обл- та райенерго, що лише поглиблює боргову кризу на ринку електроенергії, що як на наш погляд не є допустимим, оскільки створює загрозу енергетичній безпеці територій.

Відтак, приходимо до висновку, що структура активів та пасивів підприємства сформовані з урахуванням специфіки його діяльності, а отже, мабть бути визнані раціональними. Втім, в управлінні капіталом підприємства виявлено цілий ряд недоліків, які загрожують як фінансовій стійкості даного підприємства, так і енергетичній безпеці територій, що є вкрай недопустимим.

Для подальшого детального аналізу фінансової стійкості підприємства:

1) побудуємо платіжний баланс підприємства та визначимо дефіцит / профіцит грошових коштів АТ ДТЕК «Дніпроенерго», який наведено в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Платіжний баланс АТ ДТЕК «Дніпроенерго»

Актив				Пасив			
Наявні кошти для покриття заборгованості	2018	2019	2020	Негайні та інші платежі	2018	2019	2020
Грошові кошти та їх еквіваленти (1165)	6136	1861	175124	Заборгованість по позикам (1600 +1610)	0	0	0
Розрахунки з дебіторами (1120+...+1155)	2149590	2218147	2362211	Заборгованість по кредиторам 1695-1600-1610	8151917	5992284	5141815
Всього	2155726	2220008	2537335	Всього	8151917	5992284	5141815
Сальдо Неплатоспроможне	5996191	3772276	2604480	Сальдо Платоспроможне	-	-	-
Баланс	8151917	5992284	5141815	Баланс	8151917	5992284	5141815

Результати проведених розрахунків свідчать, що протягом періоду, що вивчався на підприємстві спостерігається дефіцит грошових коштів, необхідний для покриття зобов'язань, термін сплати яких настав. Проте, його розмір з кожним роком зменшується, що слід визнати як позитивні зміни.

Так, станом на кінець 2020 р. дефіцит грошових коштів для покриття термінових платежів склав 260,5 тис. грн., що практично у двічі нижче показника базового року.

Однак, ситуація все ж лишається невтішною, оскільки дефіцит грошових коштів складає практично $\frac{1}{2}$ зобов'язань, термін сплати яких настав. До того ж, це лише при умові погашення наявної дебіторської заборгованості.

Відтак, маємо підстави впевнено стверджувати, що дане підприємство є неплатоспроможним;

2) визначимо показники платоспроможності підприємства, які наведено в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Динаміка показників платоспроможності АТ ДТЕК «Дніпроенерго»

Показник	Норматив	Роки			Відхилення (+;-)	
		2018	2019	2020	від нормативу	від поперед. року
Коефіцієнт грошової платоспроможності (1165/1695)	0,2-0,3	0,0008	0,001	0,034	- 0,166	+ 0,033
Коефіцієнт розрахункової платоспроможності (1120...1155+1165)/1695	0,8-1,0	0,26	0,37	0,49	- 0,31	+ 0,12
Коефіцієнт ліквідної платоспроможності (1195/1695)	2,0-3,0	1,30	1,40	1,02	- 0,98	- 0,38

Дані табл. 2.8 підтверджують гіпотезу щодо неплатоспроможності даного підприємства, оскільки кожен з показників платоспроможності нижче встановлених нормативів щодо грошової, розрахункової та ліквідної платоспроможності. До того ж така ситуація стабільна протягом всіх останніх трьох років. Безумовно, вона покращується внаслідок зміни обсягів дефіциту грошових коштів, втім все ж лишається критичною.

Головною причиною такої ситуації, як на наш погляд, є дебіторська заборгованість «Гарантованого покупця» та споживачів електроенергії, низький рівень претензійно-позивної роботи тощо.

3) побудуємо баланс ліквідності, який наведено в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Баланс ліквідності АТ ДТЕК «Дніпроенерго»

Активи		2018	2019	2020	Пасиви		2018	2019	2020
A1	найбільш ліквідні активи (1160 + 1165)	6136	1861	175124	П1	термінові платежі (1695-1600-1610)	8151917	5992284	5141815
A2	менш ліквідні активи (1120+..1155)	2149590	2218147	2362211	П2	Короткострокові зобов'язання (1600+1610)	-	-	-

Продовження таблиці 2.9

A3	Повільно-ліквідні активи (1100 + 1110+1170+1190)	8567738	6279238	2748595	П3	Довгострокові зобов'язання (1595)	1364012	1091934	632783
A4	Важко-ліквідні активи (1095+1200)	11748101	9234033	8274972	П4	власні та прирівняні до них джерела (1495+1700+1800)	12904938	10553663	7786304
Баланс (1300)		22420867	17637881	13560902	Баланс (1900)		22420867	17637881	13560902

За результатами розрахунків $A1 < П1$, $A2 > П2$, $A3 > П3$, $A4 > П4$.

Навіть перша нерівність $A1 < П1$ свідчить про те, що підприємство є фінансово нестійким і перебуває на межі банкрутства.

4) Визначимо показники ліквідності та проаналізуємо показники ліквідності в динаміці, які наведені в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Динаміка показників ліквідності

Показник	Формула розрахунку	Нормативне значення	2018	2019	2020	Зміни (+,-)
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$A1/(П1+П2)$	0,25-0,35	0,0007	0,0003	0,034	- 0,21
Коефіцієнт поточної ліквідності	$(A1+A2)/(П1+П2)$	0,8-1,0	0,26	0,37	0,49	- 0,31
Коефіцієнт загальної ліквідності	$(A1+A2+A3)/(П1+П2)$	2,0-3,0	1,32	1,42	1,03	- 0,7

Коефіцієнт абсолютної ліквідності підприємства у 2018-2020 роках знаходився нижче нормативного значення. Позитивною тенденцією є підвищення *коефіцієнта абсолютної ліквідності* у 2020 році порівняно з 2019 роком на 3,37%.

Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) АТ «ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО» (далі – підприємство) у 2018-2020 роках знаходиться в

межах нормативних значень, а це свідчить про те, що підприємство своєчасно повертає борги.

Позитивною тенденцією є підвищення коефіцієнта у 2019 році у порівнянні з 2018 роком на 9,3%, однак у 2020 році порівняно з 2019 роком цей показник знизився на 37,4%.

Коефіцієнт загальної ліквідності показує, скільки гривень поточних активів підприємства припадає на одну гривню поточних зобов'язань.

Отже, коефіцієнт загальної ліквідності підприємства у 2018-2020 роках знаходився нижче нормативного значення та має тенденцію до зниження та говорить про те що поточні активи не перевищують поточні зобов'язання підприємства.

5) Визначимо відносні показники оцінки фінансової стійкості підприємства, які наведені в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Відносні показники оцінки фінансової стійкості підприємства

№ п/п	Коефіцієнт	Роки			Нормативне значення
		2018	2019	2020	
1	Коефіцієнт фінансової автономії (р. 1495 / р. 1900)	0,58	0,60	0,57	> 0,5
2	Коефіцієнт фінансової залежності (р. 1595 + р. 1695 / р. 1900)	0,42	0,40	0,43	< 0,5
3	Коефіцієнт фінансового ризику (р. 1500 + р. 1510 + р. 1515 + р. 1665 + р. 1600) / р. 1495)	0,08	0,05	0,01	< 0,5
4	Коефіцієнт маневреності власного капіталу (р. 1495 + р. 1500 + р. 1510 + р. 1515 + р. 1520 + р. 1665 – р. 1095) / р. 1495)	0,19	0,23	0,02	> 0,5
5	Показник фінансового левериджу (р. 1595 / р. 1495)	0,11	0,10	0,08	< 1
6	Коефіцієнт фінансової стійкості (р. 1495 + р. 1595 / р. 1900)	0,64	0,66	0,62	> 0,75

Як бачимо з розрахунків, коефіцієнт фінансової автономії (платоспроможності) показує питому вагу власного капіталу в загальній сумі засобів, авансованих у його діяльність. Нормативне значення даного

показника $> 0,5$. Позитивне значення даного показника, вище нормативного, говорить про низький рівень фінансових ризиків. Нормативне значення коефіцієнту автономії сигналізує про низький рівень ризиків і високу стійкість компанії в середньостроковій перспективі.

Коефіцієнт фінансової залежності є оберненим до попереднього коефіцієнта фінансової автономії. Нормативне значення даного показника $< 0,5$. Наявні значення цього показника означають не велику частку позикових коштів у фінансуванні підприємства, що позитивно впливає на фінансову незалежність.

Коефіцієнт фінансового ризику відображає співвідношення позикових та власних коштів підприємства. Наявні показники підприємства говорять про те, що у підприємства зберігається позитивний баланс між власними та позиковими коштами.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, а яка – капіталізована. Нормативне значення показника $> 0,5$. Позитивне значення даного показника (вище нормативного) у 2018-2019 роках свідчить про достатність власних фінансових ресурсів підприємства для фінансування необоротних активів і частини оборотних засобів. Однак у 2020 році *коефіцієнт маневреності власного капіталу* дорівнює 0,019, що говорить про те, що залежність підприємства АТ «ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО» від позикових оборотних коштів є значною.

Показник *фінансового левериджу* відображає структуру капіталу, а також, і ризик структури капіталу. *Коефіцієнт фінансового левериджу* може вважатися задовільним, якщо його значення не перевищує 1. Таким чином показник *фінансового левериджу* підприємства в аналізованому періоді має позитивну динаміку до зменшення та є в межах нормативного значення, що відповідає меншій частині боргового капіталу в структурі капіталу, а отже, відсутністю ризику структури капіталу.

Показники *коефіцієнту фінансової стійкості* вказують, яку саме

частку активів підприємства здатна фінансувати за рахунок постійного капіталу та капіталу, залученого на довгостроковій основі. Нормативне значення даного показника в межах $> 0,75$.

У 2018-2020 рр. коефіцієнт фінансової стійкості АТ «ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО» має показники нижче нормативного значення, що говорить про відносно непогані перспективи розвитку підприємства та відносно низький ризик банкрутства.

Визначення типу фінансової стійкості підприємства з використанням даних фінансових звітів за 2018-2020 рр. наведено таблиці 2.12.

Таблиця 2.12

Динаміка основних показників фінансової стійкості
АТ «ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО» протягом 2018-2020 рр.

Показник	Роки			Відхилення + –	
	2018	2019	2020	2019/2018	2020/2019
1. Власний капітал (ряд. 1495)	12 904 938	10 553 663	7 786 304	- 2 351 275	- 2 767 359
2. Необоротні активи (ряд. 1095)	11 748 101	9 234 033	8 274 018	- 2 514 068	- 960 015
3. Власний оборотний капітал (ВОК) (р.1 – р.2)	1 156 837	1 319 630	- 487 714	162 793	- 1 807 344
4. Довгострокові зобов'язання (ряд. 1595)	1 364 012	1 091 934	632 783	- 272 078	- 459 151
5. Наявність власних та довго-строкових джерел покриття запасів (р.3 + р.4)	2 520 849	2 411 564	145 069	- 109 285	- 2 266 495
6. Короткострокові кредити та позики (1600 + 1610)	-	-	-	-	-
7. Загальний розмір основних джерел покриття запасів (р.5 + р.6)	2 520 849	2 411 564	145 069	- 109 285	- 2 266 495
8. Загальна сума запасів та витрат (р.1100 + 1105 + 1110 + 1170 + 1190)	736 363	1 341 253	525 926	604 890	- 815 327
9. Надлишок (+) або нестача (-) власних обігових коштів (р.3 - р.8)	420474	- 21623	- 1013640	- 442 097	1 035 263
10. Надлишок (+) або нестача (-) власних коштів і довгострокових кредитів і позик (р.5 - р.8)	1784486	1070311	- 380 857	- 714 175	- 1 451 168

Продовження таблиці 2.12

11. Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття запасів (р.7 - р.8)	1784486	1070311	- 380 857	- 714 175	- 1 451 168
12. Запас стійкості фінансового стану, днів (р.11*360 / ряд.2000 Ф.2)	41,8	30,7	- 10,07	- 11,1	- 20,63
13. Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття на 1 грн. запасів (р.11/р.8)	2,42	0,80	- 0,72	- 1,62	- 1,52
Показники типу фінансової стійкості					
Тривимірний показник	1;1;1	0;1;1	0;0;0;	X	
Тип фінансової стійкості	абсолютна фінансова стійкість	нормальна фінансова стійкість	кризова фінансова стійкість	X	

*На основі даних фінансової звітності [22, 23]

Отже, за результатами проведеного дослідження зроблено аналіз фінансової стійкості підприємства АТ «ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО».

Проаналізувавши фінансову стійкість АТ «ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО» за період з 2018-2020 рр., маємо підстави констатувати, що протягом періоду, що вивчався, тип фінансової стійкості даного підприємства досить кардинально змінився - з абсолютної в 2018 р. на кризову в 2020 р., що свідчить про недостатньо ефективне управління фінансовими загрозами.

Відзначається критичний рівень забезпеченості власними оборотними коштами на кінець 2020 років, в тому числі власного капіталу було недостатньо для покриття навіть необоротних активів.

Перш за все це пов'язано з дебіторською заборгованістю інших компаній по відношенню до АТ ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО».

Згідно консолідованого фінансового звіту, станом на 31 грудня 2020 року АТ ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО» має дебіторську заборгованість від ДП «Енергоринок» первісною вартістю 1946150 тисяч гривень [22].

Термін врегулювання цієї заборгованості є невизначеним і залежить від наявності державних коштів та сум майбутнього оподаткованого прибутку компаній DTEK ENERGY B.V. (ДТЕК ЕНЕРДЖІ Б.В.).

Також слід зауважити, що дебіторська заборгованість має вплив на погашення кредиторської заборгованості, тому від управління першої залежить приріст другої заборгованості.

Враховуючи ситуацію, яка існує в Україні, можна зробити висновок, що нині на фінансову стійкість істотно впливає криза, у якій перебуває економіка країни. Адже у період кризи відбувається відставання темпів реалізації продукції від темпів її виробництва, знижуються доходи суб'єктів економічної діяльності, скорочуються масштаби прибутку.

Все це веде до зниження ліквідності підприємств, їхньої платоспроможності, а в цілому й фінансової стійкості підприємства, оскільки саме у цей період підсилюється серія банкрутств.

2.3. Оцінка механізму управління фінансовою стійкістю підприємства

Провідна роль в системі антикризового управління підприємства відводиться широкому використанню внутрішніх механізмів фінансової стабілізації. Це пов'язано з тим, що успішне застосування цих механізмів дозволяє не тільки знизити фінансовий стрес загрози банкрутства, але й значною мірою позбавить підприємство від залежності використання позикового капіталу, прискорить темпи його економічного розвитку.

Основними етапами фінансової стабілізації підприємства є:

- 1) Усунення неплатоспроможності.

Якою мірою оцінювався за результатами діагностики банкрутства масштаб кризового стану підприємства, найбільш невідкладним завданням у системі механізму управління фінансової стійкості є відновлення здатності до здійснення платежів за своїми невідкладними фінансовими зобов'язаннями для того, щоб запобігти виникненню процедури банкрутства.

- 2) Відновлення фінансової стійкості.

Низка екстрених фінансових операцій може усунути неплатоспроможність підприємства в короткостроковій перспективі, але причини неплатоспроможності можуть залишитися незмінними, якщо фінансову стійкість підприємства не буде відновлено до рівня, який характеризується «безпечним». Це дасть змогу усунути ризик неплатоспроможності у короткостроковій та довгостроковій перспективі.

З) Забезпечення фінансової рівноваги у тривалому періоді.

Фінансова стабілізація досягається при забезпеченні довгострокової фінансової рівноваги підприємства в процесі його подальшого економічного розвитку. Для вирішення цього завдання необхідно прискорити темпи економічного розвитку шляхом внесення певних коригувань в окремі параметри фінансової стратегії підприємства. Скоригована з урахуванням сприятливих чинників фінансова стратегія підприємства має забезпечити стійке високе зростання його операційної діяльності та одночасно нейтралізувати загрозу майбутньої неплатоспроможності.

Кожному етапу фінансової стабілізації підприємства відповідає певні внутрішні механізми управління фінансовою стійкістю.

Механізм управління фінансовою стійкістю енергетичного підприємства АТ ДТЕК «ДНПРОЕНЕРГО» являє собою невід'ємну частину механізму фінансування суб'єктів господарювання. В рамках механізму управління фінансовою стійкістю підприємства складаються окремі фінансові відносини з приводу залучення, розподілу та використання фінансових активів, розрахунків з співробітниками компаніями та державою, а також іншими контрагентами. Даний механізм дає можливість мобілізувати та розподілити фінансові активи, які необхідні для здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства за її основними напрямками, та забезпечити стабільність за умови впливу зовнішніх факторів, в тому числі податкової системи та кредитно-банківської. До основних елементів механізму управління фінансовою стійкістю відносяться умови та джерела

залучення фінансових активів, методи їх формування, які використовуються при визначенні доходів і витрат підприємства.

Загалом механізм управління фінансовою стійкістю енергетичного підприємства АТ ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО» реалізується завдяки синтезу двох основних типів управління - орієнтованого та пріоритетного.

Механізм орієнтованого управління фінансовою стійкістю підприємства призначений для вибору домінуючих факторів для процесів регулювання рівня фінансової стійкості промислового підприємства виходячи зі стратегічних його цілей. На цьому етапі виконується пошук проблемного етапу в трансформації фінансових ресурсів підприємства та виявляються причини появи негативних факторів, які знижують фінансову стійкість підприємства за допомогою показників тактичної, стратегічної та оперативної оцінки.

Після виявлення негативних факторів, які знижують фінансову стійкість підприємства, реалізується механізм пріоритетного управління фінансовою стійкістю, коли з проблемними суб'єктами на відповідних стадіях трансформації фінансових ресурсів взаємодіють профільні служби підприємства. Так на підприємстві АТ ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО» внутрішній механізм управління фінансовою стійкістю включає стратегічний, тактичний та оперативний рівні, що носять «захисний» або «наступальний» характер.

Механізми управління фінансової стійкості, які використовуються на АТ ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО» наведені в таблиці 2.13.

Таблиця 2.13

Механізми управління фінансової стійкості

Елементи управління фінансовою стійкістю	Механізм		
	оперативний	тактичний	стратегічний
1. Усунення неплатоспроможності	Система контрзаходів, заснована на принципі «урізання зайвого»	-	-

Продовження таблиці 2.13

2. Відновлення фінансової стійкості	-	Система контрзаходів, яка заснована на принципі «стиснення» підприємства	-
3. Забезпечення фінансової рівноваги у тривалому періоді	-	-	Система контрзаходів, яка заснована на використанні «моделі сталого економічного зростання»

Оперативний механізм заснований на принципі «відсікання зайвого», є захисною реакцією підприємства. Оперативний механізм це система заходів, спрямовану, з одного боку на зменшення обсягу поточних зовнішніх і внутрішніх фінансових зобов'язань у короткостроковому періоді, з іншого боку – на зростання суми грошових активів, які забезпечують погашення цих зобов'язань.

Принцип «урізання зайвого», що знаходиться в основі даного механізму, диктує необхідність скорочення як ліквідних потреб (які призводять до виникнення фіскальних зобов'язань), так і певних ліквідних активів (які призначені для конвертації в готівку у разі надзвичайних ситуацій).

Вибір найбільш ефективного операційного механізму фіскальної стабілізації визначається характером фактичної надмірної заборгованості, про що безпосередньо свідчить показник - коефіцієнт чистого поточного платежу.

Зі складу оборотних активів виключається наступна неліквідна (у короткостроковому періоді) їх частина:

- 1) безнадійна дебіторська заборгованість;
- 2) неліквідні запаси товарно-матеріальних цінностей;

3) витрати майбутніх періодів.

Зі складу оборотних активів виключається наступна частина, яка може бути перенесена на період завершення фінансової стабілізації:

- розрахунки за нарахованими дивідендами та відсотками, що підлягають виплаті;
- розрахунки з філіями (відокремленими підрозділами).

Основним операційним механізмом фінансової стабілізації є забезпечення балансу між грошовими активами та короткостроковими фінансовими зобов'язаннями, який може бути досягнуто різними способами залежно від фактичного становища підприємства.

Прискорення ліквідності оборотних активів забезпечує позитивні грошові потоки в короткостроковій перспективі та може досягатися за умови:

- ліквідація короткострокових фінансових вкладень;
- сприяння стягненню заборгованості
- скорочення терміну надання товарних кредитів;
- зменшення обсягу застрахованих запасів товарно-матеріальних цінностей;
- списання неліквідних запасів до рівня цін попиту шляхом надання застави під реалізацію;
- прискорене часткове дезінвестування необоротних активів, що забезпечує зростання позитивного грошового потоку в короткостроковому періоді, досягається за рахунок наступних заходів:

а) прискорений продаж обладнання, що не використовується, за цінами попиту на відповідному ринку;

б) оренда обладнання, яке раніше планувалося до придбання в процесі оновлення основних засобів;

в) реалізація високоліквідної частини довгострокових фінансових інструментів інвестиційного портфеля;

г) проведення зворотного лізингу, в якому раніше придбані у власність кошти продаються назад з одночасним оформленням договору їх фінансового лізингу.

- прискорене скорочення розміру короткострокових фінансових зобов'язань, що веде до зниження негативного грошового потоку в короткостроковому періоді досягається наступним чином:

а) пролонгацією короткострокових фінансових кредитів;

б) відстрочення розрахунків за окремими формами внутрішньої кредиторської заборгованості підприємства та інших;

в) реструктуризацією портфелю короткострокових фінансових кредитів з переведенням їх у довгострокові.

Мета цього етапу фінансової стабілізації вважається досягнутою, якщо відновлено поточну платоспроможність підприємства, тобто обсяг надходження коштів перевищив обсяг невідкладних фінансових зобов'язань у короткостроковому періоді. Це означає, що загроза банкрутства підприємства у поточному відрізку часу ліквідована, хоч і носить, як правило, відкладений характер.

Тактичний механізм фінансової стабілізації використовує окремі захисні заходи. Це переважно наступальна тактика, спрямовану перелом несприятливих тенденцій і вихід межу рівноваги. Це система заходів, направлених на досягнення фінансової рівноваги у майбутньому періоді.

Насправді можливості істотного збільшення власних фінансових ресурсів за умов кризового розвитку обмежені.

Тому основним напрямом забезпечення фінансової рівноваги є зниження споживання фінансових ресурсів за рахунок скорочення обсягів операційної та інвестиційної діяльності, що й характеризує термін "корпоративне стиснення".

«Стиснення» має супроводжуватися заходами щодо забезпечення зростання власних коштів.

Заходи щодо збільшення обсягу генерованих власних коштів включають:

- оптимізації цінової політики підприємства, що забезпечує додатковий операційний дохід;
- скорочення постійних витрат (включаючи скорочення управлінського апарату, витрат на поточний ремонт тощо);
- зниження змінних витрат (включаючи скорочення виробничого персоналу допоміжних підрозділів; підвищення продуктивності праці тощо);
- проведення прискореної амортизації активної частини основних засобів;
- своєчасної реалізації майна, що вибуває у зв'язку з високим зносом або майна, що невикористовується;
- здійснення ефективної емісійної політики за рахунок додаткової емісії акцій (або залучення додаткового пайового капіталу) та інших;
- скорочення обсягу споживання фінансових ресурсів досягається за рахунок:
 - а) зниження інвестиційної активності у всіх її формах;
 - б) забезпечення оновлення операційних активів переважно за рахунок їхньої оренди (лізингу);
 - в) скорочення програм участі найманих працівників у прибутках;
 - г) відмови від зовнішніх соціальних програм, що фінансуються із прибутку;
 - д) зниження відрахувань до резервного та інших страхових фондів, що здійснюються з прибутку, та інші.

Мета цього етапу фінансової стабілізації вважається досягнутою, якщо підприємство вийшло на межу фінансової рівноваги, що забезпечує достатню фінансову стійкість.

Стратегічний механізм фінансової стабілізації – виключно наступальна стратегія розвитку, що забезпечує оптимізацію та підпорядкованість цілям прискореного економічного зростання підприємства.

Таким чином, за результатами аналізу фінансової стійкості АТ ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО» за 2018-2020 роки, можна зробити такі висновки:

- результати оцінки діяльності показують, що на підприємстві АТ ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО» помітна негативна тенденція до погіршення основних фінансових показників, показників платоспроможності, фінансової стійкості та ділової активності;

- діяльність підприємства має попит (про що говорить постійне збільшення обсягів діяльності та виручки);

Також результати діяльності підприємства можна покращити шляхом:

- 1) зниження величини комерційних та управлінських витрат, податкових платежів;

- 2) шукання додаткових джерел доходів;

- 3) не допускати зростання інших витрат;

- 4) не допускати зростання дебіторської та кредиторської заборгованості;

- 5) не допускати перевищення грошових витрат над грошовими надходженнями.

При цьому можна назвати такі недоліки в механізмі управління фінансовою стійкістю АТ ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО»:

- «розмитість» параметрів оцінки та слабе прогнозування основних параметрів фінансової стійкості підприємства на короткострокову перспективу;

- не розглядається вплив податкової політики та планування при забезпеченні фінансової стійкості підприємства;

- не розглядається вплив системи управління джерелами та запасами на рівень фінансової стійкості підприємства.

В третьому розділі розглянемо методику управління загрозами фінансової стійкості підприємства в інтерактивному режимі у чинній системі управління фінансовою стійкістю АТ ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО», а також проведемо розрахунок за запропонованною методикою.

Висновки до розділу 2

Результати оцінки рівня та динаміки показників фінансової стійкості АТ ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО» дозволили встановити існуючі проблеми, оцінити їх масштаби та можливість мінімізації впливу загроз на фінансовий стан підприємства.

За результатами діагностики визначино, що підприємство має низьку фінансову стійкість та високий рівень залежності від позикових джерел фінансування діяльності. Відзначається низький рівень забезпеченості власними оборотними коштами на кінець 2018 та 2019 років, тоді як на кінець 2020 року власного капіталу було недостатньо для покриття навіть необоротних активів.

Фінансова стійкість АТ «ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО» погіршилась з абсолютної на кінець 2018 року до кризового фінансового стану на кінець 2020 року. Визначено, що основними загрозами фінансовому стану стали:

боргова криза, що виникла на ринку електроенергії через:

- некоректна робота механізму «покладання спеціальних обов'язків» (далі - ПСО);
- суттєве недофінансування тарифів для населення, а також тарифів за надані послуги з передачі електроенергії високовольтною магістральною мережею та управління енергосистемою (диспетчеризацію);
- надання боржникам преференції - позбавлення їх “покарання” за несвоєчасну сплату вартості спожитих послуг.
- утворений на ринку електроенергії ланцюга боргів тощо.

Проаналізовано діючий механізм управління фінансовою стійкістю на підприємстві АТ ДТЕК «ДНПРОЕНЕРГО» та доведено низький рівень його дієвості, що потребує на вжиття невідкладних заходів з його поліпшення.

РОЗДІЛ 3

ВЕКТОРИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА АТ ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО»

3.1 Пропозиції щодо управління загрозами фінансової стійкості підприємства в інтерактивному режимі

Галузь енергетики України пройшла тернистим шляхом спроб і помилок, оскільки на початкових етапах свого становлення енергетичні підприємства України не володіли достатнім обсягом знань та практичних навичок з управління фінансовою стійкістю. Наразі ж їх досвід є значно більшим, збагаченим новими знаннями та підходами.

Наростання кризових явищ внаслідок пандемії COVID-2019, повномасштабного вторгнення РФ на територію України, посилення невизначеності, турбулентності та біфуркації вимагає від підприємств енергетики фокусування уваги до питань власної фінансової безпеки, виявлення та нейтралізації можливих загроз, небезпек та ризиків, що за обставин швидкої цифрової трансформації галузі можливе лише за умови створення необхідної інформаційної панелі для моніторингу загроз та їх рейтингового оцінювання в інтерактивному режимі.

У сучасних економічних умовах всім суб'єктам господарювання необхідно регулярно відстежувати різні рейтинги, щоб визначити свій статус, оцінити ефективність роботи та визначити стратегію подальшого розвитку. На сьогодні рейтинги є необхідним інструментом для достовірного визначення статусу та авторитету суб'єкту господарювання по відношенню до інших, а також для уточнення її позиції та частки на ринку.

Рейтинг (англ. rating) – оцінка, віднесення підприємства до визначеного класу, розряду чи категорії в залежності від ступеня стійкості фінансового стану [24, с. 13].

Більш розгорнуте визначення поняття «рейтинг» надає Логвиненко Ю.Л., а саме: це значення певної відносної оцінки, яка діє в певний момент або протягом певного проміжку часу, яку суб'єкт рейтингування передає об'єкту досліджування в результаті процесу реалізації рейтингування та вважає його найбільш раціональним для свого позиціонування за обраним критерієм або сукупністю критеріїв серед аналогічних суб'єктів господарювання за основними параметрами [25, с. 324].

Через деякий час в науковому середовищі з'явилося більш комплексне поняття, а саме поняття рейтингового методу оцінювання. Зокрема, такі дослідники, як В. Лук'янова і Т. Холовац, визначають методологію рейтингової оцінки ризиків як систему рейтингових коефіцієнтів для конкретної сфери діяльності порядку об'єктів ризику (або об'єкта порядку тимчасових періодів), а також рівень (становище, рейтинг). [26, с. 282].

Варто відзначити, що головною перевагою даного методу є можливість добору коефіцієнтів з огляду на конкретну мету аналізу. Окрім цього ще однією перевагою даного методу є отримання рейтингової інформації, що дає змогу аналізувати доцільність прийняття управлінських рішень.

Оцінювання загроз саме у рейтинговий спосіб здатне забезпечити гнучкість підприємств у ліквідації прогалин, бо дані звітності подані у цифровому форматі є враз доступними для рейтингування і визначення інвесторами позицій підприємств серед їх конкурентів. Логіка інвесторів проста – якщо підприємства вивчають та виявляють можливі фінансові загрози і у цифровому форматі повідомляють про них, розробляють корегувальні плани і виступають публічно, то, безсумнівно, вони мають чіткий курс на подальший розвиток. Інвестувати капітал в такі підприємства безпечніше, ніж в підприємства, що є *terra incognita*, бо такі підприємства у довгостроковій перспективі, як мінімум, лишатимуться більш надійними та матимуть стійкі конкурентні позиції.

Втім, створення інформаційної панелі для моніторингу загроз та їх оцінювання в інтерактивному режимі доречне за умови цифрового

структурування даних звітності підприємств за «подвійною суттєвістю» (тобто за симбіозу фінансової суттєвості та суттєвості сталого розвитку (ін. словами *ESG*-суттєвості – *Environmental, Social, Governance*)) та за умови модифікації методики рейтингової оцінки фінансової небезпеки компаній.

Безумовно цифрове структурування даних звітності за *ESG*-суттєвістю (виходячи із зобов'язань України, визначених за НВВ2 у рамках Паризької кліматичної угоди) в найближчій перспективі має стати обов'язком для бізнесу [31].

Втім, з огляду на нинішнє хвилювання серед інвесторів щодо «подвійної суттєвості», не слід забувати та занижувати значимість фінансових показників, які протягом багатьох десятиліть відігравали і продовжують відігравати важливу роль при оцінюванні загроз фінансовій стійкості підприємств та визначенні корисності прийнятих управлінських рішень.

Оскільки ж в Україні до тепер відсутня національна Таксономія щодо цифрового структурування даних звітності підприємств за «подвійною суттєвістю», а імплементація у вітчизняну практику Таксономії ЄС потребує певного часу для її запровадження, то для рейтингування підприємств енергетики за рівнем загроз їх фінансовій стійкості, вважаємо доцільним, насамперед, модифікувати методику рейтингового оцінювання в інтерактивному режимі, виходячи із запитів стейкхолдерів щодо методів оцінки викликів, загроз та ризиків [31].

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує, що питання управління загрозами фінансовій стійкості підприємств через їх рейтингове оцінювання тривалий час не залишають байдужими як практиків, так і науковців. Зокрема, в працях таких науковців, як Ткаченко А., Пожуєвої Т., Савицької Г., Крамаренко Г., Чорної О., Мамонтової Н., Притуляк Н., Кремень В. та ін. досить всебічно розкрито значну низку існуючих методів оцінювання загроз фінансовій стійкості підприємств, а характеристики їх недоліків та переваг настільки популяризовані у наукових публікаціях, що за

визначених обмежень щодо обсягів статті, вважаємо недоцільним зупинятись на їх розгляді.

Що ж до рейтингового оцінювання загроз фінансовій стійкості підприємств в інтерактивному режимі зазначимо, що методики яка б набула загального визнання та системного характеру в Україні до тепер не існує.

Поодинокі ж пропозиції аналітичних компаній з цього приводу наразі перебувають лише на етапі адаптації, що саме і потребує на подальші дослідження з даної тематики.

Головною метою даного розділу є комплексне дослідження та апробація можливості поліпшення процесу управління загрозами фінансовій стійкості провідного енергетичного підприємства України АТ ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО» через модифікацію їх рейтингового оцінювання в інтерактивному режимі.

Відтак, щоб запобігти у майбутньому загострення кризи фінансового стану підприємства, авторами запропоновано для прийняття управлінських рішень керуватись рейтинговим методом оцінювання загроз його фінансовій стійкості, який для підприємств енергетичної галузі має базуватись на:

- 1) визначенні пріоритетних показників фінансової стійкості;
- 2) визначенні рівня фінансових загроз;
- 3) рейтингуванні підприємства за рівнем загроз фінансовій стійкості.

Показники фінансової стійкості визначають рівень розвитку підприємства, ступінь його платоспроможності, привабливості та фінансової незалежності, демонструють достатність майнового складу та можливість підприємства функціонувати без використання позикових коштів, а також готовність апарату управління до протистояння фінансовим ризикам та загрозам.

До складу показників фінансової стійкості, що використовуються при застосуванні методики рейтингового оцінювання загроз в інтерактивному режимі входять:

- коефіцієнт фінансової автономії;

- коефіцієнт фінансової залежності;
- коефіцієнт фінансового ризику;
- коефіцієнт маневреності власного капіталу;
- показник фінансового левериджу;
- коефіцієнт фінансової стійкості.

Слід зазначити, що при необхідності можуть ждодатково використовуватися і інші коефіцієнти фінансової стійкості, проте в даному дослідженні нижчезазначені коефіцієнти вважаються пріоритетними.

Деякі науковці припускають, що в систему показників бальної оцінки мають бути включені лише показники, що мають однакову спрямованість. Проте, це помилкове твердження.

При застосуванні бального методу рейтингової оцінки загроз фінансовій стійкості підприємства, переконані можуть бути включені і показники, що мають різну спрямованість (зокрема, коефіцієнт фінансової автономії, коефіцієнт фінансової залежності та ін.), питання лише постає у розробці вірної системи бального оцінювання.

Отримані в результаті розрахунку дані підлягають аналізу та мають бути оцінені з позиції можливості виникнення фінансових загроз управління фінансовою стійкістю.

Для визначення рівня фінансових загроз оптимальним є бальний метод та пов'язаний з ним метод побудови матриці загроз та ризиків, які наочно демонструють можливість підприємства реагувати на ризик та відносять його до певного класу.

Втім, щоб рейтингувати підприємства за рівнем загроз фінансовій стійкості скористаємось методом порівняльної бальної оцінки, який передбачає визначення загальної суми балів за всіма показниками, відібраними для визначення рейтингу.

Для її побудови мною попередньо було визначено нижню та верхню межу по кожному з вибраних для рейтингування показників, які наведені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Авторська методика бального оцінювання рівня загроз фінансовій стійкості

Показник	Критерії оцінки	Рейтинг (бали)									
Коефіцієнт фінансової автономії	факт	0,6 і вище	0,50	0,45	0,40	0,35	0,30	0,25	0,20	0,15	0,10 і нижче
	бали	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
Коефіцієнт фінансової залежності	факт	0,85 і вище	0,80	0,75	0,70	0,65	0,60	0,55	0,50	0,45	0,4 і нижче
	бали	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Коефіцієнт фінансового ризику	факт	0,85 і вище	0,80	0,75	0,70	0,65	0,60	0,55	0,50	0,45	0,4 і нижче
	бали	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	факт	0,5 і вище	0,45	0,40	0,35	0,30	0,25	0,20	0,15	0,10	0,05 і нижче
	бали	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
Показник фінансового левериджу	факт	1,0 і вище	0,9	0,8	0,7	0,6	0,5	0,4	0,3	0,2	0,1 і нижче
	бали	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Коефіцієнт фінансової стійкості	факт	0,8 і вище	0,75	0,70	0,65	0,60	0,55	0,50	0,45	0,40	0,35 і нижче
	бали	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

Дані бали необхідно розглядати в порівнянні з 4 встановленими рівнями фінансових ризиків:

- високий (0-20 балів);
- середній (21-35 балів);
- допустимий (36-50 балів);
- низький (51-60 балів).

За результатами оцінки загроз будується матриця загроз фінансової стійкості, яка розподілена на 4 зони:

- червона зона;
- помаранчева зона;
- жовта зона;
- зелена зона.

До червоної зони увійшли значення, що відображають високий рівень загроз для підприємства. В помаранчевій зоні, підприємства мають середній рівень загроз фінансової стійкості. У жовтій зоні знаходяться підприємства з допустимим рівнем загроз фінансової стійкості, а до зеленої зони відносяться підприємства, які мають низьку ймовірність настання загроз, які можуть завдати підприємству шкоди.

Завдяки наведеному вище рейтингу рівня загроз та віднесенню підприємства до якогось із цих рівнів з метою виявлення предмета його сталого фінансового розвитку будується система оцінки загроз фінансовій стійкості підприємства, яка наведена в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Таблиця оцінки загроз фінансовій стійкості підприємства

Рівень фінансової загрози	Колір рівня	Ризикові позиції	Рекомендації щодо зниження ризиків
ВИСОКИЙ (0-20 балів)		Проблеми з підтримкою рівня власного капіталу та активів, значне зниження привабливості та фінансової стійкості, збільшення суми боргу та неможливості погасити його. Порушення у стабільності роботи підприємства. Усі фінансові коефіцієнти у т.ч. коефіцієнт фінансової стійкості демонструють негативний результат та їх значне відхилення від норми.	Зниження рівня витрат та жорсткий контроль за витратами та залишками запасів. Пошук резервів виробничих потужностей, перерозподіл їх завантаження. Активізація роботи щодо повернення заборгованостей та зміни структури боргових зобов'язань. Досягнення зростання акціонерної вартості капіталу для підвищення ринкової капіталізації та інвестиційної привабливості.
СЕРЕДНІЙ (21-35 балів)		Проблеми з боргами, з підтримкою рівня власного капіталу, невеликими змінами потенціалу. Підприємства працюють зі змінним успіхом. Деякі показники перебувають у межах нормативних значень. Однак, спостерігається низький рівень ефективності	Зниження рівня витрат та жорсткий контроль за витратами та запасами. Виявлення можливих резервів підвищення ефективності їхнього використання. Максимальне використання всіх доступних ресурсів, в тому числі фінансових інструментів зниження вартості позикового фінан-

		управлінської системи.	сування. Організувати процедури повернення заборгованостей. Досягнення зростання акціонерної вартості капіталу підвищення ринкової капіталізації та інвестиційної привабливості підприємства.
ДОПУСТИМИЙ (36-50 балів)		Невеликі проблеми із позиковими коштами, підтримкою рівня власного капіталу та боргами. Спостерігаються незначні зміни потенціалу. Підприємства ефективно функціонують та мають стабільний рівень фінансового розвитку. Вони успішно реалізують свої програми та запобігають ризикам.	Забезпечення подальшого зростання акціонерної вартості капіталу, вибудовування ефективної комунікації з інвестиційною спільнотою для підвищення ринкової капіталізації та інвестиційної привабливості з урахуванням прозорості та довгострокової дивідендної політики. Забезпечення постійного контролю за станом розрахунків та зростанням простроченої заборгованості
НИЗЬКИЙ (51-60 балів)		Невеликі проблеми з підтримкою рівня власного капіталу та боргами. Підприємства відрізняються стабільним та ефективним апаратом управління, високим рівнем фінансової стійкості. Імовірність настання ризикових випадків, які завдають серйозної шкоди фінансовому стану підприємства, мала.	З метою нормалізації стану власних коштів та зниження проблеми з боргами, рекомендується робота із залучення інвесторів, активного використання фінансових інструментів, співробітництво з міжнародними фондами розвитку, а також міжнародними фінансовими організаціями з метою зниження вартості позикового фінансування.

Запропоновані оцінки загроз фінансовій стійкості підприємства є універсальними і можуть бути використані при управлінні фінансовими загрозами з метою підвищення стійкості функціонування будь-якого підприємства енергетичної галузі.

Аналіз фінансової стійкості підприємства через систему критеріїв, що входять до нього, дозволяє оцінити збалансованість фінансових потоків, рівень захищеності підприємства від впливу фінансових загроз, наявність

необхідних засобів для ефективного функціонування і ступінь незалежності підприємства від позикових коштів.

Застосування бального методу рейтингування та матриці загроз дають змогу виявити рівень стійкості функціонування підприємства. Це буде продемонстровано на матеріалі підприємства АТ ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО», що дозволить запропонувати низку рекомендацій щодо стабілізації та покращення його фінансового стану.

Окрім цього, для забезпечення нормального функціонування підприємства АТ ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО» та зниження рівня дебіторської заборгованості пропоную зробити наступні зміни:

1. Ввести дебіторську політику та визначати граничну суму розміру дебіторської заборгованості як для підприємства так і клієнта (далі – дебітора);
2. Зробити розклад роботи з заборгованістю;
3. Контролювати виконання обов'язків дебіторів;
4. Ввести щомісячний управлінський звіт, який буде розміщувати в собі інформацію та регламент про строки погашення дебіторської заборгованості, про затримку дебіторської заборгованості. Щомісяця проводити відповідну роботу над помилками.

Провести зменшення вартості необоротних активів.

Зменшення вартості необоротних активів пропонується за рахунок:

1. Основних засобів, а саме скорочення обсягів незавершених капітальних інвестицій у розмірі 25% (незавершеного будівництва, рядок 1005 фін. звіту) ;
2. Зменшення довгострокової дебіторської заборгованості у розмірі 40% (рядок 1040 фінансового звіту).
3. Створення методики та організація аудиту необоротних матеріальних активів на підприємстві.

Ще одним напрямком зміцнення фінансової стійкості підприємства ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО» є необхідність збільшення власного капіталу.

Створення резервів (збільшення власного капіталу).

З метою збільшення частки власного капіталу доцільні такі фінансові рекомендації:

1. Сформувати резервний капітал у розмірі 5 % від власного капіталу з обсягом щорічних відрахувань у розмірі 5 % від чистого прибутку (нерозподіленого прибутку).

Цей захід дозволить підприємству ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО» підвищити частку власного капіталу у структурі балансу організації (грошові кошти та їх еквіваленти) та покращити показники коефіцієнту абсолютною ліквідності.

2. Збільшити чистий прибуток підприємства ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО», завдяки чому збільшиться частка власного капіталу загалом.

Заходи даного характеру можуть бути спрямовані на збільшення обсягу продажу, покращення якості продукції, а також зниження витрат за рахунок більш раціонального та ефективного використання матеріальних ресурсів.

3.2 Метод бальної оцінки загроз фінансовій стійкості АТ «ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО»

Проаналізувавши фінансову стійкість АТ «ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО» за період 2018-2020 роки., маємо підстави констатувати, що протягом періоду, що вивчався, тип фінансової стійкості даного підприємства досить кардинально змінився - з абсолютної в 2018 році на кризову в 2020 році, що свідчить про недостатньо ефективне управління фінансовими загрозами.

Відтак, щоб запобігти у майбутньому загостренню кризи фінансового стану підприємства АТ «ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО» пропонується для прийняття управлінських рішень керуватись рейтинговим методом оцінювання загроз його фінансовій стійкості, який базується на визначенні:

- 1) пріоритетних показників фінансової стійкості;
- 2) визначенні рівня фінансових загроз;

3) рейтингуванні підприємства за рівнем загроз фінансовій стійкості.

Стосовно наукової новизини, слід зазначити, що в роботах науковців зустрічається рейтингова система і рейтинг-оцінка фінансової стійкості страхових компаній та банків України.

Тому цей метод по відношенню до енергетичного підприємства України буде застосовуватися вперше.

Відтак, рівень фінансових загроз енергетичного підприємства АТ «ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО» згідно результатам розрахунку характеризується даними, які наведеними у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Результати розрахунку пріоритетних показників фінансової стійкості

№ п/п	Коефіцієнт	Роки			Нормативне значення
		2018	2019	2020	
1	Коефіцієнт фінансової автономії (р. 1495 / р. 1900)	0,58	0,60	0,57	> 0,5
2	Коефіцієнт фінансової залежності (р. 1595 + р. 1695 / р. 1900)	0,42	0,40	0,43	< 0,5
3	Коефіцієнт фінансового ризику (р. 1500 + р. 1510 + р. 1515 + р. 1665 + р. 1600) / р. 1495)	0,08	0,05	0,01	< 0,5
4	Коефіцієнт маневреності власного капіталу (р. 1495 + р. 1500 + р. 1510 + р. 1515 + р. 1520 + р. 1665 – р. 1095) / р. 1495)	0,19	0,23	0,02	> 0,5
5	Показник фінансового левериджу (р. 1595 / р. 1495)	0,11	0,10	0,08	< 1
6	Коефіцієнт фінансової стійкості (р. 1495 + р. 1595 / р. 1900)	0,64	0,66	0,62	> 0,75

Втім, щоб рейтингувати підприємство за рівнем загроз фінансовій стійкості скористаємось методом рейтингування, а саме порівняльної бальної оцінки, який передбачає визначення загальної суми балів за всіма показниками, відібраними для визначення рейтингу [31].

Для її побудови попередньо було визначено нижню та верхню межу по кожному з вибраних для рейтингування показників, які наведені в таблиці 3.1.

Для наглядного результату методом порівняльної бальної оцінки загроз проведемо рейтингування підприємства за результатами 2020 фінансового року.

Відтак, бальна оцінка загроз фінансовій стійкості енергетичного підприємства АТ «ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО» набула наступного вигляду та наведена в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Розрахунок фінансових загроз
через бальну оцінку фінансової стійкості АТ ДТЕК «ДНІПРОЕНЕРГО»

Коефіцієнти фінансової стійкості	Рівень		АТ «ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО»	
			показник	бал
Коефіцієнт фінансової автономії	0,6 і вище (10 балів)	0,1 і нижче (1 бал)	0,57	9
Коефіцієнт фінансової залежності	0,85 і вище (1 бал)	0,4 і нижче (10 балів)	0,43	9
Коефіцієнт фінансового ризику	0,85 і вище (1 бал)	0,4 і нижче (10 балів)	0,01	10
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,5 і вище (10 балів)	0,05 і нижче (1 бал)	0,02	1
Показник фінансового левериджу	1,1 і вище (1 бал)	0,2 і нижче (10 балів)	0,08	10
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,85 і вище (10 балів)	0,35 і нижче (1 бал)	0,62	6
Разом				45

Загалом за результатами розрахунків фінансових загроз через бальну оцінку можемо оцінити стан фінансових загроз.

Отже стан фінансових загроз підприємства АТ «ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО» оцінено в 45 балів.

Тож, враховуючи запропоновані градації рівнів загроз фінансовій стійкості для АТ «ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО», побудуємо матрицю загроз фінансовій стійкості, визначимо рівень фінансових загроз та проведемо оцінку загроз фінансовій стійкості підприємства.

Відтак, матриця загроз фінансовій стійкості АТ «ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО» станом на кінець 2020 року – початок 2021 року набула наступного вигляду (рисунок 3.1):

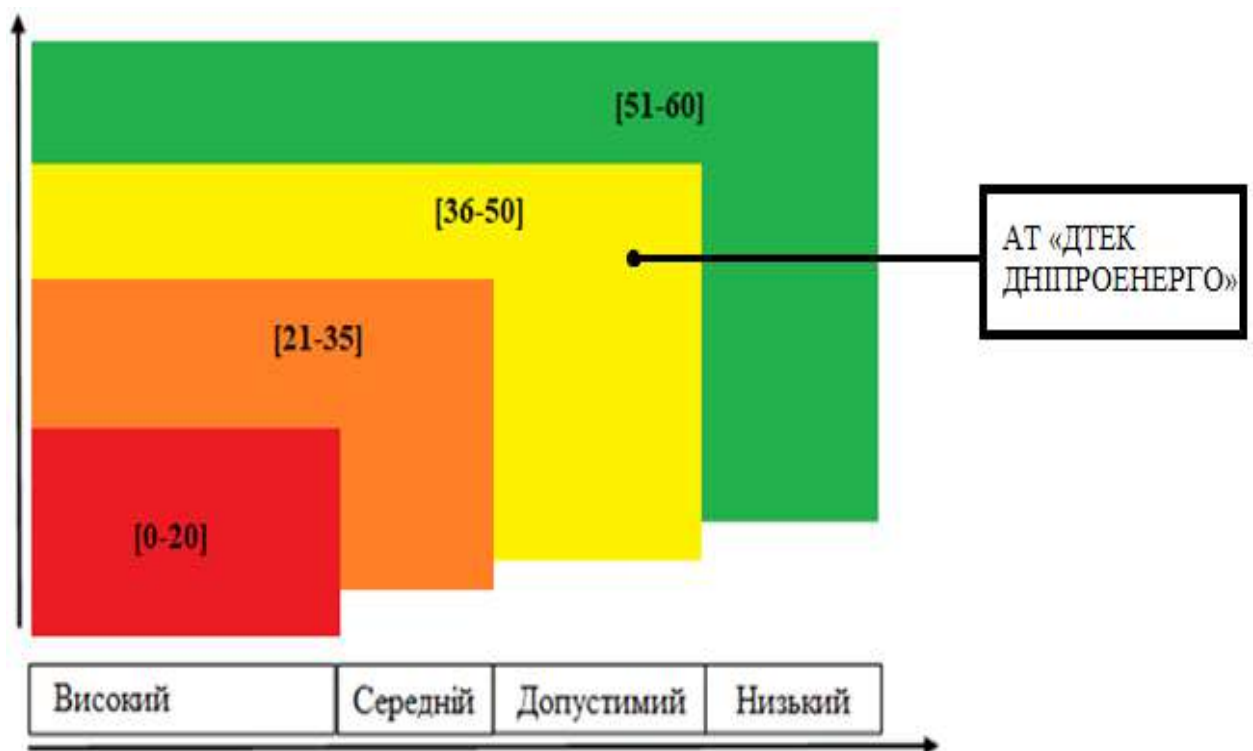

Рисунок 3.1 - Матриця загроз фінансовій стійкості АТ «ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО»

Отже виходячи із запропонованої градації рівнів загроз фінансовій стійкості (табл. 3.4) та матриці загроз (рисунок 5), можна зробити висновок, що для АТ «ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО» характерним є допустимий рівень фінансових загроз.

Допустимий рівень фінансових загроз характеризується невеликими проблемами із позиковими коштами, підтримкою рівня власного капіталу та

боргами. Спостерігаються незначні зміни потенціалу. Підприємство ефективно функціонує та має стабільний рівень фінансового розвитку.

Основними рекомендаціями щодо зниження загроз є забезпечення постійного контролю за станом розрахунків та зростанням дебіторської простроченої заборгованості.

Окрім фінансових загроз, які розраховуються через коефіцієнти фінансової стійкості слід звернути увагу на інші фінансові загрози (ризики).

Саме тому з метою більш ефективного управління загрозами підприємства пропонується систематизувати основні фінансові загрози підприємства та розглянути шляхи зниження.

1) загрози, які пов'язані з військовим станом та політичною нестабільністю: АТ «ДТЕК Дніпроенерго» впроваджує систему управління ризиками. Своєчасне реагування на загрози дозволить забезпечити безперебійну діяльність енергосистеми України в умовах надзвичайних обставин.

2) загрози, які пов'язані зі зниженням впевненості споживачів у майбутньому. Це пов'язано з тим, що розрахунки за електроенергію у ланцюгу «виробник – оптовий постачальник – постачальник – споживач» відбуваються на прогностичному рівні.

Пропонується у фінансовий план АТ «ДТЕК Дніпроенерго» закладати витрати з урахуванням коефіцієнтів інфляції.

3) загрози, які пов'язані з обмеженням на валютні операції, оскільки АТ «ДТЕК Дніпроенерго» здійснює продаж і несе витрати в національній валюті. Дана загроза виникає переважно відносно боргових зобов'язань і закупівель, які частково номіновані в іноземній валюті.

Пропонується дану загрозу, як й інші фінансові загрози залишити під пильним наглядом з боку топ-менеджменту АТ «ДТЕК Дніпроенерго».

4) операційні загрози. Враховуючи, що DTEK ENERGY B.V. (ДТЕК ЕНЕРДЖІ Б.В.) приділяє особливу увагу моніторингу операційних загроз шляхом реалізації програми зниження операційних витрат і підвищенню

ефективності виробничих процесів пропонується розробити плани ліквідації аварійних ситуацій на підприємстві та в усій зоні відповідальності (на підстанціях тощо). З метою зниження наслідків реалізації операційних загроз пропонується активно використовувати страхування від військових ризиків, яке стає доступним в багатьох страхових компаніях.

4) загроза ліквідності. Для її зниження пропонується перегляд контрагентів та оптимізація умов договорів у частині термінів оплати.

5) проектні загрози. Найбільш значущими інвестиційними проектами є: будівництво електро-фільтру на енергоблок №10 ДТЕК ПРИДНІПРОВСЬКА ТЕС, модернізація блоків №9, №10 на спалювання вугілля марки «Г» та золовідвалу Запорізької ТЕС. Інвестиційна діяльність ПАТ «ДТЕК Дніпроенерго» фінансується за рахунок власних та кредитних коштів. За рахунок кредитних фінансується лише реконструкція енергоблоків.

6) загрози пов'язані зі зниженням темпів економічного розвитку, стимулює АТ «ДТЕК Дніпроенерго» реалізувати проекти подальшого розвитку стратегії енергозбереження та модернізації енергоблоків, перерозподіляти генеруючі потужності в інтересах зменшення собівартості виробітку електроенергії та її транспортування.

Отже можна зробити висновки, що стратегія управління загрозами є невід'ємною компонентою фінансового стану підприємства. Її завданням є мінімізація загроз у межах здійснюваних операцій. Загрози притаманні всім сферам діяльності підприємства проте особливий вплив мають на фінансову стійкість підприємства.

Висновки до розділу 3

За результатами дослідження доведено необхідність модифікації механізму управління фінансовою стійкістю підприємства. Ідентифіковано існуючі загрози та встановлено причини їх виникнення.

Розроблено пропозиції щодо модифікації механізму управління фінансовою стійкістю підприємства шляхом запровадження бального рейтингування загроз. Визначено шкалу бального оцінювання загроз фінансовій стійкості підприємства та градацію їх рівнів за силою впливу.

За матеріалами АТ «ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО» ідентифіковано загрози фінансовій стійкості, здійснено їх бальне оцінювання та, виходячи із запропонованої градації, визначено рівень їх впливу на фінансовий стан підприємства.

Розроблено матрицю загроз фінансової стійкості та визначено порогові значення для кожного з рівнів (високого, середнього, допустимого та низького).

На прикладі АТ «ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО» доведено, що застосування в реальних умовах функціонуючого підприємства методичного підходу щодо бального оцінювання загроз фінансовій стійкості підприємств та їх рейтингування за силою впливу на фінансовий стан підприємства, дозволить конкретизувати заходи, спрямовані на забезпечення управління фінансово стійким розвитком підприємства на оперативному, тактичному і стратегічному рівнях.

ВИСНОВКИ

Таким чином, за результатами дослідження обґрунтовано, що впродовж років незалежності галузь енергетики пройшла тернистим шляхом спроб і помилок, оскільки на початкових етапах свого становлення енергетичні підприємства України не володіли достатнім обсягом знань та практичних навичок з управління фінансовою стійкістю. Наразі ж їх досвід є значно більшим, збагаченим новими знаннями та підходами.

Втім, за рівнем фінансової стійкості вони до тепер не можуть конкурувати з енергетичними компаніями західних країн, де управління розвитком вже не перше десятиліття здійснюється і інтерактивному режимі за концепцією «подвійної суттєвості» - симбіозу фінансової суттєвості та суттєвості сталого розвитку. Наголошено, що фінансова стійкість є якісною характеристикою фінансового стану підприємства і безумовно однією з основних фінансових складових фінансової безпеки. Акцентовано, що в Україні до тепер відсутня національна Таксономія щодо цифрового структурування даних звітності підприємств за «подвійною суттєвістю», а імплементація у вітчизняну практику Таксономії ЄС потребує певного часу для її запровадження, тож для оцінювання загроз їх фінансовому стану, є доцільним модифікувати систему управління фінансовою стійкістю.

Задля встановлення векторів поліпшення системи управління фінансовою стійкістю підприємств було проаналізовано фінансовий стан АТ «ДТЕК Дніпроенерго» протягом останніх довоєнних років. За результатами дослідження встановлено, що структуру активів підприємства є раціональною, та такою, що сформована у відповідності до специфіка галузі. Структура пасивів, на перший погляд, теж є раціональною, оскільки коефіцієнт фінансової автономії перевищує встановлений рівень. Втім, вважаємо, що фінансової автономії підприємством досягнуто штучно шляхом уникнення розподілу прибутку. Саме у такий спосіб підприємство збільшило обсяги власного капіталу, а отже і рівень фінансової незалежності.

Однак, вжиття таких заходів не забезпечує поліпшення фінансового стану підприємства та його фінансової стійкості, оскільки дефіцит грошових коштів, необхідних для покриття термінових платежів в рази вище боргових зобов'язань, про що свідчать дані як платіжного балансу, так і показники платоспроможності. Відтак, АТ «ДТЕК Дніпроенерго» є неплатоспроможним та знаходиться на межі банкрутства.

Діючий на підприємстві механізм управління фінансовою стійкістю є недостатньо дієвим, тож, існує нагальна потреба у пошуку шляхів його поліпшення.

Виходячи з інтересів стейкхолдерів, зацікавлених у поліпшенні фінансового становища даного підприємства, нами розроблено пропозиції щодо модифікації системи управління фінансовою стійкістю підприємства шляхом запровадження бального рейтингування загроз. Розроблено шкалу бального оцінювання загроз фінансовій стійкості підприємства. Встановлено рівні фінансових загроз, існуючі проблеми та їх масштаби, а також можливість мінімізації їх впливу на фінансовий стан підприємств.

Доведено, що застосування в реальних умовах функціонуючого підприємства методичного підходу щодо бального оцінювання загроз фінансовій стійкості підприємств та їх рейтингування за силою впливу на фінансовий стан підприємства, дозволить конкретизувати заходи, спрямовані на забезпечення управління фінансово стійким розвитком підприємства на оперативному, тактичному і стратегічному рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Король Т.Р. Методичне забезпечення аналізу фінансової стійкості підприємства / Т.Р. Король // Управління розвитком. – 2014. - № 10. – С. 37-39.
2. Мельник О.М. Фінансова стійкість підприємства в сучасній економіці / О.М. Мельник // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку; Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – Сер. Економічна. – 2010. - № 691. – С. 188-192.
3. Борецька Н.П. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства / Н. П. Борецька, К.В. Міщенко // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. - № 20. – С. 63-66.
4. Табєєва Р.Р. Економічний зміст фінансової стійкості підприємства та значення її аналізу на сучасному етапі / Р.Р. Табєєва // Культура народів Причорномор'я. – 2012. – № 252. – С. 89-92.
5. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навчальний посібник / Г.В. Савицька. – 2-ге видання – Київ, Знання, 2015. – 662 с.
6. Мамонтова Н.А. Фінансова стійкість акціонерних підприємств і методи її забезпечення (на прикладі підприємств харчової промисловості) : автореферат /Н.А. Мамонтова; Ін-т економ., прогноз. НАН України. - Київ, 2006. - 59с.
7. Притуляк Н.М. Ознаки фінансової стійкості – теоретична основа моделювання факторних систем / Н.М. Притуляк // Економіка. Фінанси. Право. – 2011. - № 1 – С. 26-31.
8. Кремень В.М. Оцінювання фінансової стійкості підприємства / В.М. Кремень, С.Я. Щепетков // Актуальні проблеми економіки. – 2011. - №1 (115). – С. 107-115.
9. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз : підручник / Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорна. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 392 с.

10. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / Ю.М. Тютюнник. – К.: Знання, 2012. – 815с
11. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: Теорія та практика. Київ: «Центр учбової літератури», 2009. 327 с.
12. Дуброва Н.П., Антненко В.В.. Управління фінансовою стійкістю сільськогосподарських підприємств. International Scientific Journal “Internauka”. Режим доступу:
<https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/665215>
13. Погріщук Г. Б., Руденко В. В. Управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах ринкової турбулентності. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. № 6. С. 773-778.
14. Ліснічук О.А, Нестерчук Т.А. Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості підприємства // Економіка і суспільство. Випуск №18 / 2018 – с. 454-462.
15. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств : навчальний посібник / 110 О.С. Філімоненков. – Київ : Кондор, 2005. – 400 с
16. Артус М. М. Фінансовий механізм в умовах ринкової економіки / М. М. Артус // Фінанси України. – 2005. – № 5. – С. 54–59.
17. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3928>
18. Скляр Г. П. Механізм забезпечення фінансової стійкості підприємств споживчої кооперації та його удосконалення в умовах перехідної економіки [Електронний ресурс] / Г. П. Скляр, О. О. Педик / // Українська кооперація. – 2011. – №3. – Режим доступу : <http://www.ukrcoopjournal.com.ua/2011-3/num/Cskljar.htm>.
19. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Дніпроенерго>
20. www.smida.gov.ua
21. https://dtek.com/investors_and_partners/reports/2020/
22. АТ «ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО» Фінансова звітність за рік, що закінчується 31 грудня 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dniproenergo.com.ua/content/ files/de-2020.pdf>

23. АТ «ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО» Фінансова звітність за рік, що закінчується 31 грудня 2018 року та звіт незалежного аудитора [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dniproenergo.com.ua/content/files/de-2018.pdf>

24. Костенко Т. Д. Економічна діагностика: практикум. / Т. Д. Костенко, А. А. Герасимов, В. С. Рижиков, О. К. Добикіна, С. В. Касьянюк. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 186 с.

25. Логвиненко Ю. Л. Сутність рейтингування підприємств та його значення в ринкових умовах / Ю. Л. Логвиненко // Вісник Національного університету „Львівська політехніка”: Проблеми економіки та управління. – Львів: Львівська політехніка. – 2009. –№ 640. – С. 319 – 327.

26. Лук'янова В. В. Економічний ризик: навч. посіб. / В. В. Лук'янова, Т. В. Головач. – К.: Академ-видав, 2007. – 464 с.

27. Гогой І.Д. Аналіз і оцінка фінансового стану підприємства / І.Д. Гогой [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://archive.nbuv.gov.ua>.

28. Загорулько Ю.І. Фінансова стійкість підприємства як економічна категорія / Ю.І. Загорулько, Н.А. Дехтяр [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uabs.edu.ua/>.

29. Грабовецький Б.Є. Фінансовий аналіз та звітність / Б.Є. Грабовецький, І.В. Шварц [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vntu.edu.ua>.

30. Т. Т. Дуда, І. В. Троц, порівняльна рейтингова оцінка фінансового стану машинобудівних підприємств Хмельниччини. Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/123292>

31. Левченко Н.М., Павлов К.Д. Економічний вісник Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет», 2023, №1, С. 51-59. Наукова стаття. Режим доступу: http://ek-visnik.dp.ua/wp-content/uploads/pdf/2023-1/Levchenko_N.pdf

ДОДАТКИ

Додаток А

Фінансова звітність АТ «ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО»

за рік, що закінчується 31 грудня 2020 року

АТ «ДТЕК Дніпроенерго»

Фінансова звітність за рік, що закінчився 31 грудня 2020 року

Підприємство АТ "ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО "	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
Територія <u>Україна</u>	за ЄДРПОУ	2020 12 31
Організаційно-правова форма	за КОАТУУ	00130872
господарювання <u>Акціонерне товариство</u>	за КОПФГ	2310136900
Вид економічної діяльності <u>Виробництво електроенергії</u>	за КВЕД	230
Середня кількість працівників <u>2 216</u>		35.11
Адреса, телефон <u>вул.Добролюбова, буд.20, м.Запоріжжя,69006, тел.(061)2275359</u>		
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака		
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):		
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку		
за міжнародними стандартами фінансової звітності		

БАЛАНС (ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН)

за рік, що закінчився 31 грудня 2020

Форма №1

Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	№ примітки	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	2а	3	4
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000		8 185	12 078
первісна вартість	1001		41 448	46 088
накопичена амортизація	1002		(33 263)	(34 010)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	11	823 350	456 540
Основні засоби	1010	11	8 402 376	6 747 750
первісна вартість	1011		12 192 326	11 468 240
знос	1012		(3 789 950)	(4 720 490)
Інвестиційна нерухомість	1015		-	-
Довгострокові біологічні активи	1020		-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		-	-
Інші фінансові інвестиції	1035		114	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	13	8	845 780
Відстрочені податкові активи	1045		-	211 870
Інші необоротні активи	1090		-	-
Усього за розділом I	1095		9 234 033	8 274 018
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	12	1 341 253	525 926
Виробничі запаси	1101		1 340 230	525 907
Незавершене виробництво	1102		-	-
Готова продукція	1103		-	-
Товари	1104		1 023	19
Поточні біологічні активи	1110		-	-
Векселі одержані	1120		-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	13	1 811 140	2 123 025
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	13	13 834	134 476
з бюджетом	1135	13	122 497	7 748
у тому числі з податку на прибуток	1136	13	95 398	-
Дебіторська заборгованість з нарахованих доходів	1140		353	772
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	13	174 925	96 190
Поточні фінансові інвестиції	1160		-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	15	1 861	175 124
Витрати майбутніх періодів	1170		106	704
Інші оборотні активи	1190	14	4 937 879	2 221 965
Усього за розділом II	1195		8 403 848	5 285 930
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		-	954
Баланс	1300		17 637 881	13 560 902

Примітки, що додаються, є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності

4

Продовження додатку А

АТ «ДТЕК Дніпроенерго»
Фінансова звітність за рік, що закінчився 31 грудня 2020 року

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН (продовження)

Пасив	Код рядка	№ примітки	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	2а	3	4
I. Власний капітал				
Зареєстрований капітал	1400	16	149 186	149 186
Капітал у дооцінках	1405		4 321 656	3 727 293
Додатковий капітал	1410		2 309 523	2 301 265
Резервний капітал	1415		32 585	32 585
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		3 740 713	1 575 975
Неоплачений капітал	1425		-	-
Вилучений капітал	1430		-	-
Усього за розділом I	1495		10 553 663	7 786 304
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	29	496 520	-
Довгострокові кредити банків	1510		-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	18	76 715	73 298
Довгострокові забезпечення	1520	19	518 569	557 404
у тому числі Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	20	466 100	491 979
Цільове фінансування	1525		130	2 081
Усього за розділом II	1595		1 091 934	632 783
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600		-	-
Векселі видані	1605		24 787	-
Поточна кредиторська заборгованість за:				
довгостроковими зобов'язаннями	1610		-	-
товари, роботи, послуги	1615	22	4 574 116	3 613 671
розрахунками з бюджетом	1620	21	118 681	324 343
у тому числі з податку на прибуток	1621		-	48 020
розрахунками зі страхування	1625		4 936	707
розрахунками з оплати праці	1630		21 852	20 012
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	22	311 465	4 196
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	22	873 924	819 950
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645		-	-
Поточні забезпечення	1660	22	29 761	42 028
Доходи майбутніх періодів	1665		-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	22	32 762	316 908
Усього за розділом III	1695		5 992 284	5 141 815
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		-	-
Баланс	1900		17 637 881	13 560 902

Ця фінансова звітність затверджена до випуску від імені Компанії 22 квітня 2021 року:

Генеральний директор

М.П.

Головний бухгалтер

Дегтяренко Сергій Михайлович

Денисенко Валентина Іванівна

за рік, що закінчується 31 грудня 2018 року

(суми наведені в тисячах гривень, якщо не зазначено інше)

		КОДИ		
		2018	12	31
Підприємство <u>АТ "ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО"</u>		00130872		
Територія <u>Україна</u>		2310136900		
Організаційно-правова форма господарювання <u>Акціонерне товариство</u>		230		
Вид економічної діяльності <u>Виробництво електроенергії</u>		35.11		
Середня кількість працівників ¹ <u>3 649</u>				
вул.Добролюбова, буд.20, м.Запоріжжя,69006;				
Адреса, телефон <u>тел.(061)2275359</u>				
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака				
Складено (зробити позначку "V" у відповідній клітинці):				
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку				
за міжнародними стандартами фінансової звітності				
V				

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2018 р.

Актив		Код рядка	№ примітки	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	2а	3	4	
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи	1000	11	7 683	6 858	
первісна вартість	1001		36 525	35 120	
накопичена амортизація	1002		(28 842)	(28 262)	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	10	1 940 044	1 092 095	
Основні засоби	1010	10	11 276 342	10 648 956	
первісна вартість	1011		11 848 280	13 121 367	
знос	1012		(571 938)	(2 472 411)	
Інвестиційна нерухомість	1015		-	-	
Довгострокові фінансові інвестиції:			-	-	
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		-	-	
інші фінансові інвестиції	1035		114	114	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	12	90	78	
Відстрочені податкові активи	1045		-	-	
Інші необоротні активи	1090		-	-	
Усього за розділом I	1095		13 224 273	11 748 101	
II. Оборотні активи					
Запаси	1100	13	1 136 410	736 363	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	14	1 578 085	1 533 075	
Дебіторська заборгованість за розрахунками:					
за виданими авансами	1130	14	2 206 317	337 315	
з бюджетом	1135	14	-	61 356	
у тому числі з податку на прибуток	1136		-	50 698	
дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140		-	79	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	14	398 956	167 067	
Гроші та їх еквіваленти	1165	15	5 627	6 136	
Витрати майбутніх періодів	1170		37 899	63	
Інші оборотні активи	1190		3 853 818	7 831 312	
Усього за розділом II	1195		9 219 112	10 672 766	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		-	-	
Баланс	1300		22 443 385	22 420 867	

Продовження додатку Б

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН (продовження)

станом на 31 грудня 2018 року

(суми наведені в тисячах гривень, якщо не зазначено інше)

Пасив	Код рядка	№ примітки	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	2а	3	4
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	17	149 186	149 186
Капітал у дооцінках	1405		7 056 546	5 745 276
Додатковий капітал	1410		2 344 362	2 316 832
Резервний капітал	1415	18	32 585	32 585
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	18	3 867 468	4 661 059
Неоплачений капітал	1425		-	-
Вилучений капітал	1430		-	-
Усього за розділом I	1495		13 450 147	12 904 938
II. Довгострокові зобов'язання				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	31	1 393 941	989 231
Довгострокові кредити банків	1510		-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	20	51 237	57 726
Довгострокові забезпечення	1520		282 077	316 866
у тому числі Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	20	272 405	296 723
Цільове фінансування	1525		248	189
Усього за розділом II	1595		1 727 503	1 364 012
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600		-	-
Векселі видані	1605		163 087	143 787
Поточна кредиторська заборгованість за:				
довгостроковими зобов'язаннями	1610		-	-
товари, роботи, послуги	1615	23	3 060 714	4 361 981
рахунками з бюджетом	1620	21	350 850	244 941
у тому числі з податку на прибуток	1621		3 500	-
рахунками зі страхування	1625		-	-
рахунками з оплати праці	1630	23	20 906	25 549
поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	23	436 697	247 387
поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	23	874 827	873 938
поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645		-	-
Поточні забезпечення	1660	23	28 262	35 493
Доходи майбутніх періодів	1665		-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	23	2 330 392	2 218 841
Усього за розділом III	1695		7 265 735	8 151 917
Баланс	1900		22 443 385	22 420 867

Ця фінансова звітність затверджена до випуску від імені Компанії 19 березня 2019 року:

Заступник Генерального директора
Технічний директор (діючий за дорученням
від 27.12.2018р. №67/ДНЗ/2018)
М.П.
Головний бухгалтер

[Signature]
Шевченко Анатолій Іванович

[Signature]
Денисенко Валентина Іванівна